

Bruselj, 24.1.2017
COM(2017) 30 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Krepitev pravic državljanov v Uniji demokratičnih sprememb

Poročilo o državljanstvu EU iz leta 2017

Vsebina

1.	Uvod.....	3
2.	Spodbujanje pravic iz državljanstva EU in skupnih vrednot EU.....	4
2.1.	Pomoč državljanom pri seznanjanju s pravicami EU	4
2.2.	Krepitev evropskih skupnih vrednot	5
3.	Spodbujanje in krepitev udeležbe državljanov v demokratičnem življenju Unije.....	8
3.1.	Krepitev udeležbe državljanov v demokratičnem procesu EU	8
3.2.	Krepitev preglednosti – za bolj demokratično Unijo	9
3.3.	Čezmejni dostop do političnih informacij.....	10
3.4.	Povečanje udeležbe mobilnih državljanov EU v političnem življenju	10
4.	Poenostavitev vsakdanjega življenja državljanov EU.....	11
4.1.	Skrajšanje upravnih postopkov in obveščanje državljanov	11
4.1.1.	Zagotavljanje informacij in pomoči mobilnim državljanom EU	12
4.1.2.	Skrajšanje upravnih postopkov glede javnih listin državljanov	13
4.1.3.	Skrajšanje upravnih postopkov v družinskem pravu.....	13
4.2.	Poenostavitev potovanja, življenja in dela v vsej EU za državljane	14
4.2.1.	Povečanje priložnosti za študente, pripravnike, učitelje in druge delavce.....	14
4.2.2.	Nadaljnja poenostavitev življenja v EU in potovanja po njej	15
5.	Krepitev varnosti in spodbujanje enakosti	16
5.1.	Spoprijemanje z varnostnimi grožnjami in zaščita državljanov	16
5.1.1.	Spopadanje z varnostnimi grožnjami na območju pravosodja in temeljnih pravic, ki temelji na medsebojnem zaupanju	17
5.1.2.	Zaščita državljanov EU v tujini.....	17
5.2.	Zaščita vseh državljanov ter spodbujanje enakosti in nediskriminacije	18
5.2.1.	Zagotavljanje zaščite in podpore žrtvam in pričam	18
5.2.2.	Spodbujanje enakosti in nediskriminacije.....	19
6.	Sklepne ugotovitve.....	21

1. UVOD

Državljanstvo EU kot državljanstvo vseh Evropejcev, ki dopolnjuje nacionalno državljanstvo in ga ne nadomešča, pomeni skupne pravice in vrednote ter bogato raznolikost Unije različnih državljanstev in jezikov.

Lizbonska pogodba in Listina EU o temeljnih pravicah sta kodificirali pravice, priložnosti in jamstva državljanstva EU. Ti vključujejo svobodo potovanja, dela in študija v drugih državah EU ter sodelovanje v evropskem političnem življenju in zaščito pred diskriminacijo na podlagi državljanstva.

Komisija je za vpogled v stanje državljanstva EU po vsej Uniji ter oceno njegovega vpliva na vsakdanje življenje evropskih državljanov in potrebe po nadaljnjem ukrepanju leta 2015 izvedla posebno posvetovanje¹ in dve raziskavi o državljanstvu EU², vključno z raziskavo o volilnih pravicah³. Organizirani so bili tudi dogodki s ključnimi zainteresiranimi stranmi, zlasti z Evropskim parlamentom in Odborom regij⁴. Druge povratne informacije so bile pridobljene neposredno od državljanov EU in zainteresiranih strani⁵.

Odkar je bilo pred petindvajsetimi leti državljanstvo EU prvič vključeno v Maastrichtsko pogodbo, je bil dosežen velik napredek pri zagotavljanju učinkovitosti pravic državljanov EU v praksi. Danes se dve tretjini Evropejcev počuti državljane EU, delež pa je še večji med mlajšimi generacijami⁶.

Kljub temu je potrebno stalno prizadevanje za zagotovitev, da vsi državljani EU poznajo svoje pravice in se lahko v celoti udeležujejo evropskega demokratičnega procesa. To je politična prednostna naloga Komisije, ki je pozvala k Uniji demokratičnih sprememb⁷. Gre tudi za skupno dejavnost, v kateri države članice, nacionalni parlamenti in institucije EU sodelujejo za krepitev zaupanja državljanov Evrope v skupni projekt, za močnejšo in boljšo Evropo⁸.

¹ Javno posvetovanje o državljanstvu EU, skupnih vrednotah, pravicah in demokratični udeležbi, ki ga je Komisija začela 14. septembra 2015 (v nadaljnjem besedilu: javno posvetovanje o državljanstvu EU iz leta 2015), http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/2015_public_consultation_booklet_en.pdf.

² Flash Eurobarometer št. 430 – European Union Citizenship (Državljanstvo Evropske unije) – oktober 2015 (v nadaljnjem besedilu: raziskava EB o državljanstvu EU iz leta 2015).

³ Flash Eurobarometer št. 431 – Electoral Rights (Volilne pravice) – november 2015 (v nadaljnjem besedilu: raziskava EB o volilnih pravicah iz leta 2015).

⁴ Skupna obravnava Evropskega parlamenta in Komisije z dne 15. marca 2016 „Union Citizenship in practice: our common values, rights and democratic participation“ (Državljanstvo Unije v praksi: naše skupne vrednote, pravice in demokratična udeležba); glej tudi konferenco o državljanstvu EU in pravi, ki jo je s podporo Komisije organiziralo luksemburško predsedstvo 14. in 15. septembra 2015, <http://www.eu2015lu.eu/en/agenda/2015/09/14-15-conf-cjue-citoyens/index.html>. Glej tudi konferenco o državljanstvu, ki sta jo skupaj organizirala Komisija in Odbor regij v Oviadu septembra 2016: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=34851.

⁵ Sem spadajo pritožbe in zahteve po informacijah organizacij civilne družbe in državljanov, tudi v okviru portala Tvoja Evropa, na katerem je bila decembra 2016 izvedena 210 000. poizvedba.

⁶ Po raziskavi standardnega Eurobarometra o državljanstvu EU iz pomladi 2016 (v nadaljnjem besedilu: raziskava standardnega EB o državljanstvu EU iz leta 2016) je občutenje evropskega državljanstva na drugi najvišji ravni od leta 2010, pri čemer je skupni delež 66 % (pomladi 2015 je znašal 67 %), delež pri osebah, mlajših od 50 let, je 70 %, pri osebah, starih 25 let in manj, pa 77 %.

⁷ Jean-Claude Juncker, Nov začetek za Evropo: moj načrt za delovna mesta, rast, pravičnost in demokratične spremembe (politične usmeritve za naslednji mandat Evropske komisije).

⁸ Jean-Claude Juncker, govor o stanju v Uniji v letu 2016: Za boljšo Evropo – Evropo, ki varuje, opolnomoča in ščiti (Strasbourg, 14. septembra 2016).

Leta 2013 je Komisija napovedala 12 novih pobud na šestih ključnih področjih za odpravo preostalih ovir, ki državljanom preprečujejo uveljavljanje njihovih pravic EU⁹. Od takrat uresničuje vse te ukrepe¹⁰.

Komisija v tem tretjem poročilu o državljanstvu EU ocenjuje napredek v skladu s svojimi strateškimi prednostnimi nalogami v zvezi z delovnimi mesti, rastjo, pravičnostjo in demokratičnimi spremembami. V poročilu so predstavljene glavne pobude od leta 2014 za spodbujanje in krepitev evropskega državljanstva, navedeni pa so tudi konkretni predlogi za uresničevanje ključnih prednostnih nalog v zvezi s spodbujanjem, varstvom in krepitevijo pravic iz državljanstva EU.

2. SPODBUJANJE PRAVIC IZ DRŽAVLJANSTVA EU IN SKUPNIH VREDNOT EU

Državljeni se morajo svojih pravic zavedati, da jih lahko uveljavljajo. Nekatere pravice so dobro poznane in se učinkovito uveljavljajo, glede drugih pa ostajajo vrzeli in nesporazumi. Učinkovitost pravic iz državljanstva EU je odvisna od ozaveščenosti državljanov, vlad držav članic ter lokalnih in regionalnih organov.

1.1. Pomoč državljanom pri seznanjanju s pravicami EU

Evropejci se bolj kot kdaj koli prej zavedajo **statusa, ki ga imajo kot državljani Unije**¹¹, in večina jih zdaj meni, da **poznajo svoje pravice iz državljanstva EU**¹². Menijo tudi, da so **bolje obveščeni o teh pravicah**, čeprav ne nujno o vseh¹³; seznanjenost s pravico do konzularne zaščite na primer ostaja slaba¹⁴. Delež Evropejcev, ki **bi radi bolje poznali** svoje pravice, še naprej narašča¹⁵. Poleg tega se državljani EU ne zavedajo vedno, da je uveljavljanje pravic, ki izhajajo iz državljanstva EU, povezano tudi z nekaj odgovornostmi¹⁶. Prezrejo lahko na primer pomembnost osebnih dokumentov in potnih listin ter dejstvo, da bi morali takoj prijaviti njihovo izgubo in krajo, da se zmanjša tveganje goljufije.

Nadaljnje izboljševanje razumevanja pravic EU, vključno s pravico do prostega gibanja in z njo povezanimi pogoji, je pomembno za njihovo učinkovito dnevno izvajanje.

Komisija si bo še naprej prizadevala za obveščanje državljanov o njihovih pravicah EU in o tem, kako ravnati, če niso upoštevane¹⁷. Še naprej bo tudi pomagala vedno večjemu številu državljanov EU, ki iščejo informacije o svojih pravicah, zlasti prek portala Tvoja Evropa¹⁸, ki

⁹ Poročilo o državljanstvu EU iz leta 2013 (COM(2013) 269 final).

¹⁰ Za celoten seznam ukrepov, sprejetih od leta 2013, glej prilogo k temu poročilu.

¹¹ Statusa se zaveda 87 % Evropejcev, 78 % pa jih ve, kako ga pridobiti: raziskava EB o državljanstvu EU iz leta 2015.

¹² Raziskava standardnega EB o državljanstvu EU iz leta 2016.

¹³ Raziskava EB o državljanstvu EU iz leta 2015. 42 % anketirancev meni, da so precej dobro ali zelo dobro obveščeni o svojih pravicah (6 odstotnih točk več kot v raziskavi EB o državljanstvu EU iz leta 2012).

¹⁴ Prav tam. 72 % anketirancev ve, da imajo državljani EU pravico, da zunaj EU zahtevajo pomoč veleposlaništva katere koli države EU, če njihova država tam nima svojega veleposlaništva. Vendar jih 75 % zmotno verjame, da bi imeli pravico do take pomoči tudi, ko bivajo v drugi državi EU.

¹⁵ Raziskava standardnega EB o državljanstvu EU iz leta 2016.

¹⁶ Člen 20(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

¹⁷ Raziskava EB o državljanstvu EU iz leta 2015. 26 % anketirancev meni, da niso dovolj obveščeni o tem, kako ravnati, če njihove pravice niso upoštevane. To je rahlo izboljšanje v primerjavi z letom 2012. Glej tudi točko 11 v prilogi.

¹⁸ Na spletnem mestu „Tvoja Evropa“ 60 strokovnjakov vsak dan odgovarja na vprašanja in v nežargonskem jeziku svetuje glede osebnih pravic EU v vseh 24 uradnih jezikih EU.

ima trenutno več kot 1,4 milijona obiskov mesečno¹⁹. Portal evropskega e-pravosodja²⁰, tj. elektronska enotna kontaktna točka na področju pravosodja, dopolnjuje to orodje s tem, da državljanom, ki zahtevajo dostop do pravosodnega sistema, ter sodnikom, pravnikom in drugim delavcem v pravni stroki, zagotavlja informacije o pravosodnih sistemih in izboljšuje dostop do pravnega varstva. Komisija tudi izboljšuje svoje spletno mesto Europa, da bi lahko ljudje hitro in preprosto našli informacije²¹. S prizadevanji za izboljšanje dostopnosti spletnega mesta Europa bo olajšan dostop do teh informacij za invalide.

V številnih primerih so države članice najprimernejše, da državljanom pomagajo pri uveljavljanju njihovih pravic EU. Nacionalni organi²², vključno s sodišči ter regionalnimi in lokalnimi organi, imajo bistveno vlogo pri obveščanju državljanov in izboljšanju njihove obveščenosti o pravicah EU ter pri zagotavljanju spoštovanja teh pravic. Države članice sodelujejo tudi prek mreže SOLVIT, ki deluje s podporo Komisije, pri reševanju težav, ki jih imajo posamezniki z uveljavljanjem pravic EU²³. Z naslednjim akcijskim načrtom mreže SOLVIT bi bilo treba povečati zmogljivost, prepoznavnost in odgovornost te mreže kot orodja za reševanje težav za podjetja in državljane ter kot instrumenta za pridobivanje povratnih informacij. Komisija uvaža tudi orodje za e-učenje kot pomoč javnim uslužbencem, ki imajo ključno vlogo pri uveljavljanju pravic državljanov EU glede prostega gibanja, zlasti v lokalnih in regionalnih organih, pri razumevanju in pravilni uporabi pravil o prostem gibanju.

Poleg tega imajo države članice tudi posebno odgovornost, da upoštevajo, da ob podelitvi ali odvzemu državljanstva podelijo ali odvzamejo tudi državljanstvo EU in da morajo zato upoštevati načelo iskrenega sodelovanja in omejitve, ki jih določi Sodišče.

1.2. Krepitev evropskih skupnih vrednot

Naše vrednote, vključno s svobodo, demokracijo in pravno državo, so neločljiv del našega evropskega načina življenja²⁴. Državljanstvo Unije pomeni tudi upravičenost do enake obravnave in sodelovanja v sistemu skupnih vrednot, ki ga Unija podpira, vključno s spoštovanjem človekovega dostojanstva, enakosti in človekovih pravic ter vključevanjem, strpnostjo in spoštovanjem raznolikosti²⁵.

¹⁹ Poleg tega je predvidena možnost vpogleda v bazo nasvetov na spletnem mestu Tvoja Evropa, ki vsebuje 210 000 odgovorov, za izboljšanje informacij, ki so trenutno zagotovljene prek portala Tvoja Evropa.

²⁰ Glej <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>.

²¹ Spletno mesto europa.eu ima vsak dan približno 400 milijonov obiskov in je ena največjih domen na svetu. Leta 2013 je bil začel projekt digitalne preobrazbe za celovito prenovno spletnega mesta Europa, ki naj bi bila končana do leta 2017.

²² Na primer posebni organi, ustanovljeni na podlagi direktive o pravicah delavcev (Direktiva 2014/54/EU o ukrepih za lažje uresničevanje pravic, podeljenih delavcem v okviru prostega gibanja delavcev (UL L 128, 30.4.2014, str. 8–14), ki bodo vsekakor prispevali k ozaveščanju delavcev v Uniji (vključno z iskalci zaposlitve) in članov njihovih družin, zasebnih in javnih delodajalcev, javnih organov, socialnih partnerjev, nevladnih organizacij, drugih zainteresiranih strani in splošne javnosti o vplivu zakonodaje Unije na prosto gibanje delavcev. Ti organi so med drugim odgovorni za zagotavljanje informacij o postopkih pregleda in druge posebne pomoči delavcem in njihovim družinskim članom.

²³ SOLVIT je mreža nacionalnih organov, ki sodelujejo, da bi našli neuradne, izvensodne in brezplačne rešitve za težave, s katerimi se spoprijemajo državljani.

²⁴ Jean-Claude Juncker, govor o stanju v Uniji v letu 2016. Glej tudi Sporočilo Komisije o spodbujanju preprečevanja radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem (COM(2016) 379 final).

²⁵ Člen 2 Pogodbe o Evropski uniji.

Državljeni EU pričakujejo več ukrepov za spodbujanje skupnih vrednot EU²⁶. V povezavi s tem predlagajo zlasti izobraževanje, mobilnost mladih in kulturne dejavnosti. V tem duhu je bila sprejeta tudi pariška deklaracija iz marca 2015²⁷.

Za ozaveščanje mladih Evropejcev, ki dosežejo starostno mejo za pridobitev volilne pravice, in ljudi, ki pridobijo državljanstvo države članice, ter družbe kot celote o državljanstvu EU in vrednotah, povezanih z njim, so potrebna skupna prizadevanja vseh zadevnih akterjev na vseh ravneh – držav članic, vključno z lokalnimi in regionalnimi organi²⁸, institucij EU in civilne družbe.

Komisija je v sporočilu z dne 14. junija 2016 o spodbujanju preprečevanja radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem, napovedala konkretne ukrepe. Zlasti bo vzpostavila mrežo, ki bo olajšala neposredne stike s pozitivnimi vzorniki na šolah, v mladinskih centrih in športnih klubih, da bi mlade spodbujali in jim bili za zgled pri tem, da postanejo aktivni in angažirani člani evropske družbe. Nadalje bo podpirala zmogljivosti mladinskega dela, mladinskih organizacij in mrež, ki bodo delovale kot sile vključevanja s pomočjo mladim pri vključevanju, prostovoljstvu in spodbujanju pozitivnih družbenih sprememb, v tesnem sodelovanju z državami članicami pa bo razvila priročnik²⁹ za podporo mladinskim delavcem in organizacijam. Povečala bo uporabo spletne platforme e-Twinning³⁰, ki spodbuja sodelovanje in izmenjavo med učitelji in šolami po vsej Evropi, ter jo razširila na države v sosesčini EU.

Evropske vrednote se spodbujajo s programom Erasmus+, ki je že petim milijonom ljudi omogočil, da so študirali, se izpopolnjevali, opravljali prostovoljno delo ali pridobili strokovne izkušnje v drugi državi, ter s tem prispeval k spodbujanju dejavnega državljanstva in solidarnosti. Od leta 2015 je program Erasmus+ posebej osredotočen na projekte za spodbujanje družbene vključenosti in preprečevanje radikalizacije. V letu 2016 je bilo prek programa Erasmus+ na voljo več kot 400 milijonov EUR, namenjenih nadnacionalnim partnerstvom za razvoj inovativnih političnih pristopov in praks na lokalni ravni, pri čemer imajo prednost socialno vključevanje, spodbujanje skupnih vrednot in medkulturno razumevanje, namenska sredstva v višini 13 milijonov EUR pa bodo pomagala okrepiti take ukrepe.

Prostovoljstvo je še en način uresničevanja vrednot EU. Z razvijanjem solidarnosti, medsebojnega razumevanja in strpnosti prispeva h krepitvi socialne kohezije in aktivnega državljanstva. Okrepljena bo evropska prostovoljska služba in sprejeti bodo ukrepi za spodbujanje dodeljevanja študijskih kreditnih točk za prostovoljno delo in razvoj učnih načrtov, ki prek programa Erasmus+ združujejo akademske vsebine z družbeno angažiranostjo. Evropska solidarnostna enota, ki izhaja iz temeljnih evropskih vrednot družbene angažiranosti in solidarnosti, bo v prvi fazi in na področju prostovoljstva gradila na obstoječih prostovoljskih programih EU za mlade³¹ ter aktivirala vzpostavljene mreže akterjev na področju zaposlovanja, izobraževanja in civilne družbe v Evropi, da bodo lahko mladi pomagali tam, kjer je to najbolj potrebno. Povezovala bo mlade, ki sodelujejo pri

²⁶ Javno posvetovanje o državljanstvu EU iz leta 2015.

²⁷ Deklaracija o spodbujanju državljanstva in skupnih vrednot svobode, strpnosti in nediskriminacije z izobraževanjem, ST 8965/15.

²⁸ V javnem posvetovanju o državljanstvu EU iz leta 2015 je 78 % udeležencev navedlo, da pričakujejo večjo vlogo lokalnih in regionalnih organov v tem okviru.

²⁹ Delovni načrt EU za mladino za obdobje 2016–2018 (UL C 417, 15.12.2015, str. 1–15).

³⁰ http://eacea.ec.europa.eu/llp/comenius/comenius_etwinning_en.php.

³¹ https://europa.eu/youth/volunteering_sl.

skupnem solidarnostnem projektu, ter s tem prispevala k razvoju trdnejše evropske perspektive. Mladi v vsej EU bodo lahko sodelovali v široki paleti solidarnostnih dejavnosti s pomočjo nevladnim organizacijam, lokalnim organom in zasebnim podjetjem, ki se ukvarjajo z reševanjem težkih razmer v Evropski uniji, kot so obnova po naravnih nesrečah, reševanje družbenih izzivov, kot so družbena izključenost, revščina, zdravstveni in demografski izzivi, ali sprejem in vključevanje beguncev³².

S programom za pravice, enakost in državljanstvo³³ je zagotovljeno financiranje ukrepov, s katerimi se povečujeta ozaveščenost in znanje o pravicah, ki izhajajo iz državljanstva EU, ter njegovih temeljnih vrednotah. Leta 2016 je bilo 2,5 milijona EUR dodeljenih za spodbujanje uspešne vključenosti in sodelovanja mobilnih državljanov EU v državi gostiteljici³⁴. V okviru tega programa se financirajo tudi temeljni projekti za spodbujanje strpnosti in preprečevanje rasizma in ksenofobije in boj proti njima ter podpirajo pobude za boljše razumevanje med skupnostmi, vključno z medverskimi in medkulturnimi dejavnostmi. *Program Evropa za državljane* je edinstven forum za vključevanje državljanov v EU³⁵. Program se bo še naprej razvijal, da bi se čim bolj povečal njegov učinek s strateškim financiranjem dejavnosti, namenjenih državljanom, s katerimi se podpira spodbujanje državljanstva in vrednot Unije³⁶. Program ponuja priložnosti za razpravo, premislek in mreženje, s čimer spodbuja družbeno angažiranost. Program vsako leto združi več kot milijon državljanov EU v različnih projektih od lokalne do evropske ravni, s čimer spodbuja občutek ljudi, da so državljani EU.

Prednostne naloge za obdobje 2017–19: spodbujanje pravic iz državljanstva EU in skupnih vrednot EU

Komisija bo:

1. v letih 2017 in 2018 izvedla **vseevropsko kampanjo za obveščanje in ozaveščanje o pravicah iz državljanstva EU**, vključno s konzularno zaščito in volilnimi pravicami, pred evropskimi volitvami leta 2019³⁷;
2. sprejela ukrepe za krepitev **evropske prostovoljske službe** ter spodbujanje koristi in vključenosti prostovoljstva v izobraževanje. Do leta 2020 bo povabila prvih 100 000 mladih Evropejcev k prostovoljstvu v okviru **evropske solidarnostne enote**, kar bo priložnost za razvoj novih znanj in spretnosti ter pridobitev pomembnih izkušenj, za

³² http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_sl.htm.

³³ Uredba (EU) št. 1381/2013 o uvedbi programa za pravice, enakost in državljanstvo za obdobje od 2014 do 2020 (UL L 354, 28.12.2013, str. 62–72).

³⁴ Ta znesek vključuje dejavnosti za razvoj, opredelitev in spodbujanje izmenjave in razširjanja dobrih praks, ki se uporabljajo v EU, na lokalni/regionalni/nacionalni ravni za spodbujanje uspešne vključenosti in sodelovanja mobilnih državljanov EU v družbenem in političnem življenju države članice gostiteljice (npr. z informacijskimi storitvami za novice na enem mestu, s spodbujanjem udeležbe državljanov EU, ki so prišli iz drugih držav članic, na lokalnih volitvah itd.).

³⁵ Glej nedavno objavljeno študijo Evropskega parlamenta: Evropska ocena izvajanja, program Evropa za državljane (2014–2020), PE 581.418, str. 4.

³⁶ Podpora se že zagotavlja, na primer za mreže mest in projekte civilne družbe, ki državljanom ponujajo možnost konkretnega sodelovanja pri oblikovanju politik EU.

³⁷ To vključuje lažji dostop državljanov do zadevnih informacij na spletnem mestu za konzularno zaščito ter ozaveščanje o vrednosti evropske identitete in potnih listin. S tem se bodo tudi nadgradile druge dejavnosti, ki jih financira EU, vključno s programom za pravice, enakost in državljanstvo, da bi dosegli mlade prek različnih kanalov, vključno z novimi mediji.

pomemben prispevek k družbi v EU in za pridobitev dragocenih izkušenj ter spretnosti in znanj na začetku poklicne poti³⁸;

3. ščitila bistvo državljanstva EU in s tem povezanih vrednot; v obdobju 2017–2018 bo pripravila poročilo o **nacionalnih programih za podeljevanje državljanstva EU vlagateljem**, v katerem bodo opisani ukrepi Komisije na tem področju, obstoječa nacionalna zakonodaja in praksa ter nekatere smernice za države članice.

3. SPODBUJANJE IN KREPITEV UDELEŽBE DRŽAVLJANOV V DEMOKRATIČNEM ŽIVLJENJU UNIJE

Biti evropski državljan pomeni tudi imeti politične pravice. Vsak odrasel državljan EU ima pravico voliti na volitvah v Evropski parlament. Mobilni državljani EU imajo pravico voliti v državi prebivališča ali državi izvora. Ta pravica se ne uresničuje v taki meri, kot bi se lahko³⁹.

Delovanje EU temelji na predstavniki demokraciji. Za to sta potrebni preglednost ter dostopna in odgovorna politična kultura, podprta z učinkovitim volilnim sistemom ter obveščenim in angažiranim volilnim telesom.

1.3. Krepitev udeležbe državljanov v demokratičnem procesu EU

Za krepitev udeležbe državljanov v demokratičnem procesu EU so potrebna skupna prizadevanja držav članic, vključno z njihovimi lokalnimi in regionalnimi organi, institucij EU in civilne družbe.

Komisija je v Poročilu o volitvah v Evropski parlament leta 2014⁴⁰ izpostavila potrebo, da je treba v povezavi z volitvami leta 2019 proučiti razloge za stalno nizko volilno udeležbo na evropskih volitvah v nekaterih državah članicah in opredeliti načine za njihovo odpravljanje. Udeležba državljanov je verjetnejša, če vedo, za kakšne politike, programe in politične stranke glasujejo. Vendar udeležba ne pomeni samo glasovanja; pomeni tudi dejavno sodelovanje v politični razpravi in v življenju političnih strank ter kandidiranje na volitvah. Pomeni sodelovanje z institucijami EU in zahtevanje njihove odgovornosti.

Dialog z državljani ter udeležba državljanov na dogodkih v okviru kampanj evropskih strank in v spletnih razpravah pred volitvami v Evropski parlament leta 2014 so pokazali, da obstaja zanimanje za obsežnejšo interakcijo z evropskimi, nacionalnimi in lokalnimi politikami⁴¹. Večina Evropejcev meni tudi, da bi bila volilna udeležba na evropskih volitvah večja, če bi bili volivci bolje obveščeni o vplivu, ki ga ima EU na njihovo vsakdanje življenje, in o volitvah v Evropski parlament⁴². Komisija bo okrepila dialog z državljani in sprejela nadaljnje ukrepe, da državljanom pojasni svoje politike, kot je v govoru o stanju v Uniji v letu 2016 poudaril predsednik Komisije Jean-Claude Juncker.

Spodbujanje volilne udeležbe na evropskih volitvah je skupna odgovornost. Države članice bi morale spodbujati udeležbo v demokratičnem življenju z boljšim obveščanjem državljanov o

³⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_sl.htm.

³⁹ Raziskava EB o volilnih pravicah iz leta 2015.

⁴⁰ COM(2015) 206 final.

⁴¹ V tem dialogu je 87 % udeležencev dejalo, da bi volili na evropskih volitvah (Poročilo Komisije, Dialog z državljani kot prispevek k razvoju evropskega javnega prostora (COM(2014) 173 final).

⁴² Raziskava EB o volilnih pravicah iz leta 2015.

njihovih pravicah, da glasujejo na lokalnih in evropskih volitvah⁴³, ter z odpravljanjem ovir za njihovo udeležbo⁴⁴. Poleg tega bi bile za državljane EU, zlasti tiste, ki volijo v državi, ki ni država njihovega državljanstva, dobrodošle prakse, ki bi jim olajšale glasovanje na teh volitvah kot nedržavljanom (npr. individualni dopisi, spletni vpis v volilni imenik, e-volitve)⁴⁵. Take prakse bodo koristne za vse državljane EU.

V pripravi na evropske volitve leta 2019 bo Komisija leta 2018 organizirala dogodek na visoki ravni o demokratični udeležbi, pri čemer bo posebno pozornost posvetila spodbujanju dobrih praks za povečanje udeležbe mladih ter ranljivih in nezadostno zastopanih skupin.

1.4. Krepitev preglednosti – za bolj demokratično Unijo

Komisija je na podlagi Lizbonske pogodbe sprejela ukrepe za krepitev preglednosti in demokratičnosti volitev v Evropski parlament leta 2014, vključno s spodbujanjem sistema vodilnih kandidatov (*Spitzenkandidaten*)⁴⁶.

Volitve v Evropski parlament leta 2014 so se od prejšnjih bistveno razlikovale v tem, da je bila vzpostavljena jasna povezava med izidi volitev in izbiro predsednika Evropske komisije.

Novembra 2015 je Evropski parlament predstavil zakonodajno pobudo o volitvah v Evropski parlament⁴⁷, katere namen je nadaljnja krepitev demokratične in nadsocijalne razsežnosti evropskih volitev ter demokratične legitimnosti sistema odločanja v EU, kot sta uvajanje načela vodilnih kandidatov v volilno zakonodajo EU in povečanje prepoznavnosti evropskih političnih strank⁴⁸. Reforma akta o volitvah je priložnost, da Unija postane bolj demokratična.

Z odpravo pravila, da morajo komisarji odstopiti, preden kandidirajo na evropskih volitvah, se bo tudi povečala možnost za zahtevanje demokratične odgovornosti Komisije. Komisija je 23. novembra 2016 Evropskemu parlamentu predlagala ustrezno posodobitev Okvirnega sporazuma o odnosih med Evropskim parlamentom in Evropsko komisijo iz leta 2010⁴⁹. Odprt dialog z vsemi zainteresiranimi stranmi in ozaveščanje v okviru priprav na evropske volitve bosta temeljila na novih značilnostih volitev, uvedenih leta 2014.

Komisija bo, tudi kot odziv na zahtevo Evropskega parlamenta po proučitvi uporabe e-volitev⁵⁰, prav tako raziskala, kako lahko uporaba orodij digitalne družbe prispeva k demokratični razpravi ter izboljša volilni proces in demokratično udeležbo, tudi za mobilne državljane EU, mlade in nezadostno zastopane skupine⁵¹.

⁴³ Glede na raziskavo EB o državljanstvu EU iz leta 2015 večina anketirancev pravilno opredeljuje svoje volilne pravice na evropski (67 %) in lokalni ravni (54 %). Ta deleža sta sicer višja kot sta bila leta 2007, vendar se je stopnja ozaveščenosti o teh pravicah rahlo znižala v primerjavi z letom 2012.

⁴⁴ Za nezadostno zastopane in/ali ranljive skupine, kot so invalidi. Glej tudi študijo Agencije Evropske unije za temeljne pravice iz oktobra 2010 o pravicah do politične udeležbe oseb s težavami z duševnim zdravjem in oseb z motnjami v duševnem razvoju.

⁴⁵ Raziskava EB o volilnih pravicah iz leta 2015. V javnem posvetovanju o državljanstvu EU iz leta 2015 je 21 % udeležencev dejalo, da so imeli težave pri uveljavljanju volilnih pravic, ko so živeli v drugi državi EU.

⁴⁶ Priporočilo Komisije 2013/142/EU o krepitvi demokratične in učinkovite izvedbe volitev v Evropski parlament (UL L 79, 21.3.2013, str. 29–32) in poročilo z naslovom Za bolj demokratične volitve v Evropski parlament (COM(2014) 196 final)).

⁴⁷ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 11. novembra 2015 o reformi volilne zakonodaje Evropske unije (P8_TA(2015)0395 – 2015/2035(INL)).

⁴⁸ O tem predlogu trenutno razpravlja Svet.

⁴⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3929_sl.htm.

⁵⁰ Prvo vmesno poročilo Komisije o izvajanju pilotnih projektov in pripravljanih ukrepov (2016).

⁵¹ Glej <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/rec/topics/rec-rppi-evot-ag-2016.html>.

1.5. Čezmejni dostop do političnih informacij

Udeleženci javnega posvetovanja o državljanstvu EU iz leta 2015 so menili, da sta pomanjkanje čezmejnega dostopa do političnih novic, zlasti do medijskih platform v drugih državah EU, in pomanjkanje čezmejnega pokrivanja političnih vprašanj težava. Zato državljani EU, ki živijo v tujini, težko spremljajo novice iz države, katere državljanstvo imajo, drugi pa težko dobijo širši vpogled v novice in politične razprave.

Za zdravo demokracijo so nujni svobodni mediji in dostop do pluralnosti glasov v družbi in medijih. Komisija je z drugim letnim kolokvijem o temeljnih pravicah, ki se je osredotočal na medijski pluralizem in demokracijo, združila ključne zainteresirane strani, ki so razpravljale o tem, kako spodbuditi politično razpravo o bistvenih vprašanjih za demokratične družbe prek pluralnega medijskega okolja. Ugotovitve bodo prispevale k prihodnjim ukrepom Komisije na tem področju⁵².

Internet je danes za večino državljanov glavni vir političnih informacij, zlasti za mlade generacije⁵³. Evropejci med gibanjem po državah tudi vedno več uporabljajo storitve spletnih vsebin. Komisija je v okviru izvajanja Strategije za enotni digitalni trg za Evropo⁵⁴ predlagala uredbo, ki državljanom omogoča, da potujejo znotraj EU z digitalno vsebino, ki jo kupijo ali se nanjo naročijo doma⁵⁵.

1.6. Povečanje udeležbe mobilnih državljanov EU v političnem življenju

Medtem ko imajo državljani EU pravico do kandidature na lokalnih volitvah v drugi državi članici, v kateri živijo, pod enakimi pogoji kot državljani te države, lahko nekatere položaje v občinskih izvršilnih organih v nekaterih državah EU zasedejo samo njihovi državljani. Mnenja državljanov o tem, ali je to ustrezno, so precej enakomerno porazdeljena in Komisija bo to vprašanje še naprej obravnavala v naslednjem poročilu o lokalnih volitvah⁵⁶.

Državljeni ne pridobijo pravice do glasovanja na nacionalnih ali predsedniških volitvah, ko se preselijo v drugo državo EU⁵⁷. Poleg tega so lahko državljani nekaterih držav EU trenutno prikrajšani za pravico do glasovanja na nacionalnih volitvah v domači državi (izguba volilne pravice), ker že določeno obdobje živijo v drugi državi EU⁵⁸. Državljeni ne bi smeli biti prikrajšani zaradi tega, ker uresničujejo pravico do prostega gibanja. Komisija je leta 2014⁵⁹ zadevne države članice pozvala, naj svojim državljanom, ki izkoristijo pravico do prostega gibanja, omogoči, da obdržijo pravico do glasovanja na nacionalnih volitvah, če pokažejo neprekinjeno zanimanje za politično življenje v svoji državi. Komisija bo še naprej spremljala razvoj dogodkov v zadevnih državah članicah in proučila ustrezne ukrepe, da bi jih spodbudila k iskanju uravnoteženih rešitev. Proučila bo tudi možnosti, da državljani EU, ki

⁵² Letni kolokvij o temeljnih pravicah iz leta 2016.

⁵³ Javno posvetovanje o državljanstvu EU iz leta 2015.

⁵⁴ COM(2015) 192 final.

⁵⁵ COM(2015) 627 final.

⁵⁶ Več kot osem od desetih udeležencev javnega posvetovanja o državljanstvu EU iz leta 2015 je menilo, da bi moralo biti državljanom iz drugih držav EU omogočeno, da postanejo člani izvršilnega organa občine, medtem ko so imeli anketiranci v raziskavi EB o volilnih pravicah iz leta 2015 o tem deljeno mnenje.

⁵⁷ V raziskavi EB o državljanstvu EU iz leta 2015 je 64 % anketirancev menilo, da bi državljani morali pridobiti pravico do glasovanja na nacionalnih volitvah.

⁵⁸ V raziskavi EB o državljanstvu EU iz leta 2015 je 67 % anketirancev menilo, da ni upravičeno, da državljani izgubijo pravico do glasovanja na nacionalnih volitvah v državi izvora.

⁵⁹ Priporočilo glede obravnavanja posledic izgube volilne pravice državljanov Unije, ki uresničujejo svojo pravico do prostega gibanja, 2014/53/EU (UL L 32, 1.2.2004, str. 34–35).

niso nacionalni državljani in ki izkoristijo pravico do prostega gibanja, glasujejo na nacionalnih volitvah v državi, v kateri živijo.

Prednostne naloge za obdobje 2017–19: spodbujanje in krepitev udeležbe državljanov v demokratičnem življenju Unije

Komisija bo:

1. okrepila **dialog z državljani** in spodbujala javno razpravo za izboljšanje razumevanja javnosti o vplivu EU na vsakdanje življenje državljanov in za spodbujanje izmenjave mnenj z državljani;
2. leta 2017 poročala o izvajanju **zakonodaje EU o lokalnih volitvah**, da bi državljanom EU zagotovila učinkovito uveljavljanje volilne pravice na lokalni ravni;
3. leta 2018 **spodbujala dobre prakse za pomoč državljanom pri glasovanju in kandidiranju na volitvah EU**, tudi glede zadržanja pravice do glasovanja ob selitvi v drugo državo članico in čezmejnega dostopa do političnih novic, v podporo volilni udeležbi in široki demokratični udeležbi v pričakovanju evropskih volitev leta 2019⁶⁰.

4. POENOSTAVITEV VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA DRŽAVLJANOV EU

Odkar je bilo prosto gibanje pred 60 leti prvič vključeno v Pogodbe, je postalo veliko lažje živeti, delati in študirati v Evropi ter potovati po njej⁶¹. Več kot 15 milijonov Evropejcev prebiva v drugi državi EU⁶². Prosto gibanje državljanom EU omogoča, da potujejo, poslujejo, delajo in živijo v drugih državah EU. Raziskave kažejo, da imajo državljani EU, zlasti mladi, prosto gibanje za najbolj pozitiven dosežek EU⁶³. Menijo, da je koristno za njih osebno in za gospodarstva njihovih držav⁶⁴.

Kljub temu imajo lahko Evropejci še vedno težave pri selitvi v drugo državo EU ali življenju v njej⁶⁵. Nekatere težave so pravne, druge postopkovne, tretje tehnološke, vendar je pogosto potrebna razmeroma majhna sprememba za znatno razliko.

1.7. Skrajšanje upravnih postopkov in obveščanje državljanov

Udeleženci javnega posvetovanja o državljanstvu EU iz leta 2015 so navedli, da so se težave, ki so jih imeli, večinoma nanašale na dolgotrajne ali nejasne upravne postopke, pomanjkanje zadostnih informacij in težave pri dostopu do zasebnih storitev. Poročali so tudi o težavah pri

⁶⁰ Te najboljše prakse se bodo nanašale tudi na orodja e-demokracije, sisteme glasovanja na daljavo (npr. e-volitve) in čezmejni dostop do političnih informacij, cilj pa bo izboljšanje nizke volilne udeležbe.

⁶¹ Vsakdanje življenje je bolj evropeizirano za večji delež evropskih državljanov kot ljudje večinoma menijo. Na primer, več kot 50 % državljanov EU „redno komunicira po telefonu, internetu, pošti ali elektronski pošti z družino in/ali prijatelji v tujini“, „je obiskalo vsaj eno drugo državo članico EU v zadnjih dveh letih“, „gleda televizijo v nedomačem jeziku“ ali se počuti „domače v vsaj eni drugi državi EU“ (raziskovalni projekt EUCROSS, ki ga financira EU).

⁶² http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics.

⁶³ Raziskava standardnega EB o državljanstvu EU iz jeseni 2016. „Prosto gibanje ljudi, blaga in storitev v EU“ je na vrhu seznama najbolj pozitivnih rezultatov za 56 % anketirancev, pred „mirom med državami članicami EU“. Poleg tega je 81 % Evropejcev naklonjenih „prostemu gibanju državljanov EU, ki lahko živijo, delajo, študirajo in poslujejo po vsej EU“. Večina anketirancev iz vseh držav podpira prosto gibanje.

⁶⁴ Raziskava EB o državljanstvu EU iz leta 2015. S trditvijo, da ima prosto gibanje ljudi v EU splošne koristi za gospodarstvo njihove države, se strinja 71 % anketirancev. Tudi na javnem posvetovanju o državljanstvu EU iz leta 2015 je velika večina udeležencev menila, da selitev v drugo državo EU pomeni kulturno raznolikost, spodbuja medsebojno razumevanje ter prinaša posebna znanja in spretnosti.

⁶⁵ Kot na primer kažejo pritožbe, ki jih prejema mreža SOLVIT in portal Tvoja Evropa.

komuniciranju med javnimi organi in z zdravstvenim sistemom⁶⁶. Potrebne je še več dela za poenostavitev uveljavljanja pravic državljanov EU glede prostega gibanja.

1.7.1. Zagotavljanje informacij in pomoči mobilnim državljanom EU

Preden se Evropejci odločijo za selitev v drugo državo EU (ali vrnitev v domovino po prebivanju drugje v EU), večina uporabi internet, da poišče informacije in pomoč, ki jih na primer potrebujejo za delo, študij, potovanje, življenje ali upokožitev v drugi državi članici⁶⁷. V praksi je informacije, ki so na voljo na spletu, pogosto težko najti, so nepopolne, težko razumljive, netočne, zastarele ali niso na voljo, in ne ustrezajo vedno potrebam uporabnikov. Večina Evropejcev pravi, da se bi bilo lažje nastaniti v drugi državi EU in tam živeti, če bi organi zagotovili informacije in svetovanje, prilagojene potrebam posameznikov, na spletnih portalih, kjer je vse na enem mestu, in če bi lahko upravne formalnosti uredili prek spleta. Nova Uredba (EU) 2016/589 o mreži EURES že omogoča lažje čezmejno povezovanje med iskalci zaposlitve in delodajalci⁶⁸. Opravljanje formalnosti bi olajšalo tudi boljše sodelovanje med nacionalnimi organi⁶⁹.

Komisija si v okviru strategije za enotni digitalni trg prizadeva za vzpostavitev uporabnikom prijaznega informacijskega sistema za državljane in podjetja z razširitvijo in povezovanjem evropskih in nacionalnih portalov⁷⁰. S strategijo za enotni trg se je podprl tudi „enotni digitalni portal“, ki naj bi na spletu zagotovil „vse, kar podjetniki in državljani potrebujejo“ za čezmejno poslovanje in/ali potovanje v drugo državo na enotnem trgu EU ali kupovanje, delo, študij ali prebivanje v njej. Ta portal bi temeljil na obstoječih portalih, kontaktnih točkah⁷¹ ter mrežah za pomoč in reševanje težav, da bi se jih razširilo, izboljšalo in se bolje medsebojno povežalo, da bi se državljanom in podjetjem omogočil spletni dostop do zelo kakovostnih celovitih informacij, učinkovitih služb za pomoč in reševanje težav ter učinkovitih postopkov.

Povezan enotni digitalni trg vključuje nadaljnji razvoj in ustvarjanje celostnih uporabniku prijaznih in nanj osredotočenih e-upravnih storitev za državljane, ki želijo študirati, delati, živeti in se upokožiti ali ustanoviti podjetje in poslovati kjer koli v EU. Komisija proučuje tudi možnost uvedbe načela „samo enkrat“, da državljanom in podjetjem istih informacij javnim upravam ne bo treba predložiti več kot enkrat⁷². S tem bi se še bolj zmanjšalo upravno bremene za državljane⁷³.

⁶⁶ Leta 2014 se je velika večina težav državljanov, ki so uporabili mrežo SOLVIT, nanašala na vprašanja v zvezi s socialno varnostjo, čemur so sledila vprašanja glede prostega gibanja. Glej http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/solvit/index_en.htm.

⁶⁷ V javnem posvetovanju o državljanstvu EU iz leta 2015 je 73 % udeležencev navedlo, da so bili glavni viri informacij, ki so jih uporabili pred selitvijo v drugo državo EU, spletna mesta javnih organov te države, vključno z regionalnimi in lokalnimi organi.

⁶⁸ Uredba (EU) 2016/589 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. aprila 2016 o evropski mreži služb za zaposlovanje (EURES), dostopu delavcev do storitev na področju mobilnosti in nadaljnjem povezovanju trgov dela (UL L 107 22.4.2016, str. 1–28).

⁶⁹ Javno posvetovanje o državljanstvu EU iz leta 2015 in javno posvetovanje o enotnem digitalnem portalu iz leta 2016.

⁷⁰ COM(2015) 0192 final.

⁷¹ Kot so Tvoja Evropa, enotne kontaktne točke, kontaktne točke za proizvode in kontaktne točke za gradbene proizvode.

⁷² Evropski akcijski načrt za e-upravo za obdobje 2016–2020 vključuje ukrepe za pilotno uvajanje načela „samo enkrat“ (COM(2016) 0179 final). Glej tudi Uredbo (EU) št. 910/2014 z dne 23. julija 2014 o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja za elektronske transakcije na notranjem trgu (UL L 257, 28.8.2014, str. 73–114).

⁷³ V 48 % primerov javne uprave samo ponovno uporabijo informacije o državljanih ali podjetjih, ki jih imajo, ne da bi jih ponovno zahtevale.

1.7.2. Skrajšanje upravnih postopkov glede javnih listin državljanov

Za sklenitev zakonske zveze ali zaposlitev v drugi državi EU morajo državljani pogosto opraviti drage in dolgotrajne formalnosti. EU je julija 2016 za reševanje te težave sprejela uredbo⁷⁴, s katero naj bi se odpravilo to pretirano birokracijo in državljanom pomagalo pri lažji selitvi v drugo državo EU. Ko bodo države EU uvedle vse potrebne ukrepe⁷⁵, bodo lahko državljani v eni državi članici predložili dokumente (kot so rojstni, poročni ali mrliški listi), izdane v drugi državi članici, ne da bi morali za dokaz o pristnosti listin pridobiti žig (potrditev). Poleg tega z uporabo večjezičnih standardnih obrazcev, katerih razvoj bo Komisija v sodelovanju z državami članicami končala leta 2017, državljanom ne bo vedno treba zagotoviti prevodov javnih listin.

1.7.3. Skrajšanje upravnih postopkov v družinskem pravu

Z naraščanjem števila mednarodnih družin v EU⁷⁶ narašča tudi možnost čezmejnih sporov glede družinskih zadev. Stiska zaradi razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti ali smrti je lahko še hujša zaradi pogosto zapletenih vprašanj družinskega prava, ki nastanejo v zvezi s premoženjem in starševsko odgovornostjo. Čezmejno reševanje takih vprašanj je lahko še bolj zapleteno in zelo otežuje življenje državljanom EU. Za skrajšanje upravnih postopkov in povečanje pravne jasnosti za mednarodne družine, ki preživljajo težke čase, so bili storjeni pomembni koraki in sprejeti so bili novi predlogi glede zaščite otrok v čezmejnih družinskih sporih.

Pravila o mednarodnem dedovanju⁷⁷ so v pomoč mednarodnim družinam pri ugotavljanju, katero sodišče bo pristojno in katero pravo se bo uporabljalo za njihovo dedovanje, če je pokojni na primer živel v državi EU, ki ni bila njegova država izvora, ali je imel dediče ali premoženje v različnih državah EU. Državljanom bo v korist „evropsko potrdilo o dedovanju“, ki bo dedičem, volilojemnikom, izvršiteljem oporoke in upraviteljem zapuščine omogočilo, da dokažejo svoj status ter uveljavijo svoje pravice in pooblastila v vsej EU. Pri reševanju preostalih vrzeli za tiste mednarodne pare, ki so postavljeni v nejasen pravni položaj v primeru razveze zakonske zveze ali smrti partnerja, bosta uredbi, sprejeti junija 2016⁷⁸, takim parom – ki so bodisi v zakonski zvezi ali registrirani partnerski skupnosti – pomagali pri upravljanju premoženja in njegovi delitvi v primeru razveze ali smrti partnerja⁷⁹.

Junija 2016 je Komisija za izboljšanje delovanja obstoječih pravil o vprašanih starševske odgovornosti, kot so varstvo in vzgoja otrok, pravice do stikov in ugrabitev otrok s strani staršev, predlagala nova poenostavljena pravila, ki bodo neposredno koristila številnim

⁷⁴ Uredba (EU) 2016/1191 z dne 6. julija 2016 o spodbujanju prostega gibanja državljanov s poenostavitvijo zahtev za predložitev nekaterih javnih listin v Evropski uniji (UL L 200, 26.7.2016, str. 1–136).

⁷⁵ Za to imajo časa dve leti in pol od začetka veljavnosti uredbe 15. avgusta 2016.

⁷⁶ Ocenjeno število 16 milijonov mednarodnih družin se povečuje.

⁷⁷ Uredba (EU) št. 650/2012 z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL L 201, 27.7.2012, str. 107–134).

⁷⁸ Uredba Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema (UL L 183, 8.7.2016, str. 1–29) in Uredba Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopравnih posledic registriranih partnerskih skupnosti (UL L 183, 8.7.2016, str. 30–56).

⁷⁹ V skladu z uredbama imajo države članice na voljo 30 mesecev, da sprejmejo vse potrebne ukrepe, da lahko mednarodni pari uživajo koristi uredb.

družinam in otrokom⁸⁰. Ko bodo ta nova pravila sprejeta, se bodo postopki pospešili, stiska in negotovost se bosta čim bolj zmanjšali, pri tem pa se bo upoštevala otrokova korist. Komisija bo v tem okviru tudi še naprej podpirala pristop tretjih držav k Haaški konvenciji iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok, da bi otroke zaščitili pred škodljivimi posledicami ugrabitve s strani staršev.

1.8. Poenostavitev potovanja, življenja in dela v vsej EU za državljane

Večina Evropejcev se v drugo državo EU preseli, ker želijo tam študirati ali delati⁸¹. Vedno več mladih v Evropi je pripravljenih izboljšati svoja znanja, spretnosti in kompetence s študijem, usposabljanjem ali prostovoljnim delom v drugi državi EU v času študija ali na začetku svoje poklicne poti. Evropejci večinoma verjamejo, da lahko s čezmejnimi usposabljanjem, izobraževanjem in pridobivanjem izkušenj s prostovoljnim delom izboljšajo svoj potencial in poklicne možnosti⁸².

1.8.1. Povečanje priložnosti za študente, pripravnike, učitelje in druge delavce

Z delom, opravljenim leta 2016, za uvajanje novega programa znanj in spretnosti za Evropo z državami članicami se bo spodbudil razvoj znanj in spretnosti ter njihovo usklajevanje in prispevalo k boljšemu priznavanju kvalifikacij: to bo pripomoglo k odstranjevanju ovir za delavce, študente in pripravnike v EU. Javna posvetovanja kažejo, da bi po mnenju Evropejcev platforma za čezmejno prakso ali ponudbo vajeniških ali pripravniških mest še dodatno pomagala mladim, ki iščejo druge možnosti kot zaposlitev (oziroma pred njo). Čezmejna mobilnost učiteljev lahko koristi udeležencem izobraževanja in učiteljem, ki si lahko izmenjujejo dobre prakse s svojimi kolegi. Za udeležence izobraževanja je koristno tudi, če imajo priložnost za udeležbo na seminarjih, na katere je povabljen osebje iz podjetij iz drugih držav⁸³.

„School Education Gateway“ je spletna platforma za šolsko izobraževanje, katere namen je čezmejno povezovati učitelje in druge pedagoške delavce ter jim dati priložnosti za izmenjavo in spoznavanje različnih politik in praks ter za njihov razvoj kot poklicne skupnosti. Učitelji si lahko pomagajo s portalom „Teacher Academy“, ki ponuja prilagojena spletna izobraževanja, ki zagotavljajo zelo pomemben okvir za razvoj pedagoških pristopov po vsej Evropi. Portal „Open Education Europa“ to dopolnjuje s tem, da se njegova vsebina in razprave osredotočajo na potencial digitalnih tehnologij in materialov za izboljšanje poučevanja in učenja. Cilj je zagotoviti prostor za razpravo, učenje, izmenjavo, postavljanje vprašanj in pridobivanje zgledov.

Poklicne kvalifikacije so še eno področje, na katerem bodo posodobljena pravila povečala priložnosti za državljane EU⁸⁴. Vsaj 21 % delovne sile v EU (50 milijonov ljudi) opravlja reguliran poklic⁸⁵. Več kot 20 000 osebam s poklicno kvalifikacijo iz ene države članice je bila leta 2014 poklicna kvalifikacija priznana v drugi državi EU. Poleg tega lahko

⁸⁰ COM(2016) 411 final.

⁸¹ Glede na javno posvetovanje o državljanstvu EU iz leta 2015 se je večina udeležencev posvetovanja v drugo državo EU preselila iz razlogov, povezanih z delom (66 %). Podoben delež udeležencev posvetovanja (64 %) se je v drugo državo EU preselil zaradi študija ali prostovoljnega dela.

⁸² Javno posvetovanje o državljanstvu EU iz leta 2015.

⁸³ Prav tam.

⁸⁴ Direktiva 2013/55/EU z dne 20. novembra 2013 o spremembi Direktive 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij in Uredbe (EU) št. 1024/2012 o upravnem sodelovanju prek informacijskega sistema za notranji trg (UL L 354, 28.12.2013, str. 132–170).

⁸⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/2015/regulated_professions_20151126.pdf.

strokovnjaki v petih poklicnih dejavnostih⁸⁶ od januarja 2016 svobodneje opravljajo poklic v drugih državah EU zaradi prvega vseevropskega elektronskega postopka za priznavanje poklicnih kvalifikacij (evropska poklicna izkaznica). S kartico so poenostavljeni postopki priznavanja poklicnih kvalifikacij v drugih državah EU.

1.8.2. *Nadaljnja poenostavitev življenja v EU in potovanja po njej*

Ko se državljani, ki so delali v več državah EU, upokojijo in želijo vedeti, kakšne so njihove pokojninske pravice, ali kadar delavci prejemajo plačo in druge prejemke v različnih državah EU, so lahko v to vključeni različni javni organi v isti državi in čez mejo, za kar je potrebno usklajevanje, da se določi, katera pravila se uporabljajo za zadevno osebo. Komisija zaradi lažjega usklajevanja in preprečevanja goljufij že sodeluje z državami članicami, da bi vzpostavili celovito čezmejno elektronsko izmenjavo med organi **socialne varnosti**⁸⁷.

Bančni računi so nujni za vse državljane, saj jim omogočajo prejemanje plače, pokojnine in nadomestil ter plačevanje računov. Kljub temu imajo nekateri državljani težave pri odpiranju bančnega računa v drugi državi EU, na primer študenti ali delavci, najeti za krajše obdobje. Od 18. septembra 2016 imajo vsi državljani EU pravico do odprtja **osnovnega bančnega računa**⁸⁸, tudi če ne živijo v državi EU, v kateri se nahaja banka, in ne glede na svoje finančno stanje⁸⁹. Kljub znatnemu napredku v zadnjih letih bodo potrebna nadaljnja prizadevanja, preden bo mogoče finančne storitve, kot so zavarovanje, hipoteke in posojila, ki imajo tudi pomembno vlogo v vsakdanjem življenju državljanov EU, brez težav kupovati in prodajati po vsej EU⁹⁰. Predlagan bo akcijski načrt o maloprodajnih finančnih storitvah, da bodo lahko državljani uporabljali boljše proizvode in imeli večjo izbiro ne glede na svojo starost, znanje in državo prebivališča.

Zakonodaja EU državljanom pomaga prejeti zdravstveno oskrbo v drugi državi EU in povračilo stroškov. Za bolnike zakonodaja EU pomeni večjo izbiro storitev zdravstvenega varstva, več informacij in lažje čezmejno priznavanje receptov. Ozaveščenost državljanov o njihovih pravicah do izbire **zdravstvenega varstva** v drugi državi EU ostaja majhna⁹¹. Manj kot dva od desetih državljanov menita, da sta obveščena o svojih pravicah na tem področju,⁹² zato Komisija tesno sodeluje z državami članicami in njihovimi nacionalnimi kontaktnimi točkami, da bi povečali ozaveščenost državljanov o pravici do čezmejnega zdravstvenega varstva.

Evropejci so leta 2014 opravili 214 milijonov čezmejnih potovanj v druge države EU. Številni državljani EU **potujejo** na delo ali se dnevno vozijo v druge države EU. Informacije o multimodalnem prevozu za vso EU bi bile državljanom EU v pomoč pri načrtovanju takih poti in potovanj. Trenutno je multimodalno potovanje po Evropi zapleteno in dolgotrajno,

⁸⁶ Medicinske sestre za splošno zdravstveno nego, fizioterapevti, farmacevti, nepremičninski posredniki in gorski vodniki.

⁸⁷ V okviru projekta razvoja sistema informacijske tehnologije za elektronsko izmenjavo informacij o socialni varnosti, ki bo tako izmenjavo omogočal.

⁸⁸ Direktiva 2014/92/EU z dne 23. julija 2014 o primerljivosti nadomestil, povezanih s plačilnimi računi, zamenjavi plačilnih računov in dostopu do osnovnih plačilnih računov (UL L 214, 28.8.2014, str. 214–246).

⁸⁹ Tudi invalidi imajo lahko težave pri dostopu do bančnih storitev. Namen predloga za evropski akt o dostopnosti, ki ga je Komisija predložila leta 2015, je izboljšati dostopnost proizvodov in storitev z uskladitvijo zahtev v EU (COM(2015) 615 final).

⁹⁰ Zelena knjiga o maloprodajnih finančnih storitvah (COM(2015) 630 final).

⁹¹ COM(2015) 421 final.

⁹² Poleg tega se samo eden od desetih zaveda, da so nacionalne kontaktne točke vzpostavljene za zagotavljanje informacij bolnikom o njihovih pravicah ter o vprašanjih glede kakovosti in varnosti.

zlasti v primerjavi z vožnjo z avtom. Za načrtovanje poti od vrat do vrat je potrebna kombinacija številnih virov informacij o prevozu, potniki pa ne morejo vedno učinkovito obvladati motenj v prometu, kadar te nastanejo. Idealno bi bilo, če bi z informacijami o multimodalnem prevozu potniki dobili široko paleto možnosti prevoza in bi lahko, na primer, izbrali najhitrejšo in najcenejšo pot, prevoz, ki je najbolj prijazen okolju, ali takega, ki je najbolj dostopen za osebe z zmanjšano gibljivostjo, v primeru zamude pa bi prejeli nadomestilo.

Državljan EU so zaščiteni s celim sklopom **pravic potnikov**, ne glede na to, ali potujejo z letalom, vlakom, ladjo ali avtobusom, vendar je za osebe z zmanjšano gibljivostjo in/ali invalidne osebe potovanje pogosto težje. Večina Evropejcev meni, da bi morala EU zagotoviti ali podpirati dostopnost prometne infrastrukture, kot so letališča ter železniške ali avtobusne postaje, in da bi morale biti zagotovljene informacije o dostopnosti, na primer na spletnih mestih podjetij. V oceni Komisije⁹³ o obstoječi zakonodaji EU o pravicah potnikov v železniškem prometu so bila izpostavljena nekatera področja, ki jih je treba izboljšati, ter stalni pomisleki glede določb zakonodaje in njene uporabe. Komisija zato proučuje možnosti za izboljšanje.

Prednostne naloge za obdobje 2017–19: poenostavitev potovanja, življenja in dela po vsej EU za državljane

Komisija bo:

1. predstavila predlog za vzpostavitev „**enotnega digitalnega portala**“, ki bo državljanom omogočil lahek, spletni dostop do informacij, pomoči in služb za reševanje težav ter jim dal možnost za dokončanje spletnih upravnih postopkov v čezmejnih primerih s povezovanjem relevantnih vsebin in storitev na ravni EU in na nacionalni ravni na celosten, uporabniku prijazen in uporabniško naravnan način. Poleg tega bo ocenila, kako skrajšati upravne postopke v nacionalnih upravah s tem, da se od državljanov samo enkrat zahteva, naj predložijo informacije;
2. nadalje omogočala in spodbujala **multimodalni prevoz po vsej EU**, da bi postala mobilnost državljanov EU učinkovitejša in uporabnikom prijaznejša, s podrobno opredelitvijo informacijskih storitev o multimodalnem prevozu po vsej EU ter izboljšavami interoperabilnosti in združljivosti sistemov in storitev.

5. KREPITEV VARNOSTI IN SPODBUJANJE ENAKOSTI

1.9. Spoprijemanje z varnostnimi grožnjami in zaščita državljanov

Evropa se spoprijema z zapletenimi, pogosto čezmejnimi, varnostnimi grožnjami in velika večina Evropejcev meni, da je za njihovo odpravljanje potrebnih več skupnih ukrepov na ravni EU⁹⁴. Tudi za prosto gibanje v EU, ki ga cenijo državljani EU, so potrebni ukrepi za zavarovanje zunanjih meja ter boj proti kriminalu in njegovo preprečevanje. Poleg tega je schengensko območje omogočilo prečkanje notranjih meja brez kontrole oseb, zaradi česar se državljani EU lažje in pogosteje povezujejo. Vendar je v zadnjih letih vzdrževanje varnosti v odprti Evropi na veliki preizkušnji.

⁹³ COM(2013) 587 final.

⁹⁴ Dojemanje in pričakovanja, boj proti terorizmu in radikalizaciji, posebna raziskava Eurobarometra o Evropejcih, ki je bila za Evropski parlament opravljena v letu 2016 (junij 2016).

1.9.1. *Spopadanje z varnostnimi grožnjami na območju pravosodja in temeljnih pravic, ki temelji na medsebojnem zaupanju*

Izvajanje evropske agende za varnost⁹⁵, vzpostavitev učinkovite in prave varnostne unije EU⁹⁶ ter okrepljeno varovanje zunanjih meja EU so lahko primeren, realen in oprijemljiv odziv na skrbi državljanov v zvezi z varnostjo, pri čemer se v polni meri spoštujejo evropske vrednote ter temeljne pravice in svoboščine.

Evropska komisija je že vzpostavila evropski varnostni okvir in bo predlagala nadaljnje pobude v podporo njegovi nadgradnji, posodobitvi in interoperabilnosti (**evropski informacijski sistem kazenskih evidenc (ECRIS)**⁹⁷, **evropski sistem za potovalne informacije in odobritve (ETIAS)**⁹⁸, **nezakonito trgovanje z orožjem, posodobitev schengenskega informacijskega sistema (SIS)**, evidenca podatkov o potnikih (PNR)). V jedru teh pobud je varstvo državljanov s tem, da se izboljša zaupanje med zadevnimi akterji v Uniji, pospeši operativno čezmejno sodelovanje med nacionalnimi organi kazenskega pregona ter omogočita boljša in pametnejša izmenjava in uporaba informacij in obveščevalnih podatkov na vseh ravneh za obravnavanje grožnje terorizma.

Komisija je decembra 2016 sprejela **akcijski načrt o varnosti dokumentov**⁹⁹, v katerem so določeni posebni ukrepi za izboljšanje varnosti potnih listin. Eden od ukrepov se nanaša na goljufije in ponarejanje **nacionalnih osebnih izkaznic**, ki jih izdajo države članice, in **dokumentov za prebivanje** za državljane EU, ki prebivajo v drugi državi članici, ter njihove družinske člane. Državljan EU in njihovi družinski člani, ki živijo v EU ali potujejo po njej, lahko naletijo na težave v zvezi z uporabo teh dokumentov¹⁰⁰. Trenutno so take izkaznice in dokumenti zelo raznoliki in stopnja njihove varnosti se zelo razlikuje, zaradi česar imajo državljani v praksi težave. Z osebnimi izkaznicami in dokumenti za prebivanje, ki bi bili varnejši in lažje prepoznavni, bi državljani lažje uveljavljali svoje pravice, ki izhajajo iz državljanstva EU. Javni organi, vključno z mejnimi organi, in podjetja (kot so trgovine, banke, javne službe itd.) bi take dokumente lažje sprejeli. Hkrati bi omejili tveganje goljufij in ponarejanja. Komisija s tega vidika trenutno ocenjuje različne možnosti politike, vključno z morebitno uskladitvijo varnostnih elementov, da bi pomagala odpraviti težave, ki jih imajo državljani v praksi, in s tem omogočila njihovo prosto gibanje¹⁰¹.

1.9.2. *Zaščita državljanov EU v tujini*

Krize in posamezni nujni primeri v tujini lahko za državljane, ki jih njihovi domači organi ne morejo takoj doseči, pomenijo posebno nevarnost in stisko. Pravica EU do konzularne zaščite¹⁰² je neprecenljivo dodatno jamstvo za državljane EU, ki potrebujejo pomoč v državi zunaj EU, v kateri njihova domača država nima predstavništva. Na predlog Komisije iz leta

⁹⁵ COM(2015) 185 final.

⁹⁶ Izvajanje evropske agende za varnost z namenom boja proti terorizmu ter utiranja poti k učinkoviti in pravi varnostni uniji (COM(2016) 230 final).

⁹⁷ COM(2016) 7 final.

⁹⁸ COM(2016) 731 final.

⁹⁹ COM(2016) 790 final.

¹⁰⁰ Poročilo o državljanstvu EU iz leta 2013.

¹⁰¹ Krepitev varnosti v svetu mobilnosti: boljša izmenjava informacij na področju boja proti terorizmu in trdnjše zunanje meje (COM(2016) 602 final); in COM(2016) 790 final.

¹⁰² Kar je zagotovljeno s členom 20(2)(c) in členom 23(2) PDEU.

2011 je bila 20. aprila 2015 sprejeta direktiva¹⁰³ za razjasnitev, kdaj in kako lahko državljani EU prejmejo pomoč ter kako naj bi se države EU uskladile in sodelovale med sabo in z Unijo za zagotovitev učinkovite zaščite državljanov EU brez predstavništva. Države članice morajo ta pravila uvesti do maja 2018. Komisija podpira prizadevanja držav članic za zagotovitev pravičnega in pravočasnega prenosa navedene direktive v nacionalno zakonodajo. Hkrati v dvostranske sporazume s številnimi tretjimi državami še naprej vključuje klavzule o soglasju in se o njih dogovarja, da bi zagotovila, da se bodo tretje države strinjale z zagotavljanjem pomoči držav EU s predstavništvom državljanom drugih držav EU brez predstavništva.

Konzularna zaščita vključuje pomoč v primeru odvzema prostosti ali pridržanja ali v primeru hude nesreče ali bolezni. Vendar državljani EU najpogosteje potrebujejo pomoč zunaj EU, kadar so jim ukradli potni list ali kadar je bil ta izgubljen, uničen ali začasno ni na voljo. Takrat potrebujejo potno listino za vrnitev, da lahko potujejo domov¹⁰⁴. Obstoječa pravila na ravni EU, s katerimi je bila vzpostavljena skupna oblika za take potne listine za vrnitev, so bila določena leta 1996¹⁰⁵ in jih je treba posodobiti¹⁰⁶. Nekatere države članice iz varnostnih razlogov ne uporabljajo skupne oblike. Komisija bo proučila možnosti za posodobitev **pravil o potnih listinah za vrnitev za državljane držav EU brez predstavništva**, vključno z varnostnimi elementi enotne oblike potnih listin za vrnitev, da bi lahko državljani učinkovito uveljavljali pravico do konzularne zaščite.

Državljan EU in njihovi družinski člani, ki niso državljani EU, se lahko pri potovanju v EU znajdejo tudi v položaju, ko njihova država nima predstavništva in potrebujejo pomoč organov druge države EU. Take okoliščine v Direktivo trenutno niso zajete, zato bo Komisija ocenila položaj **državljanov držav EU brez predstavništva, ki so v stiski znotraj EU**, in določila, ali je treba sprejeti ukrepe za zagotovitev njihove zaščite¹⁰⁷.

1.10. Zaščita vseh državljanov ter spodbujanje enakosti in nediskriminacije

1.10.1. Zagotavljanje zaščite in podpore žrtvam in pričam

Vsako leto milijoni ljudi v EU postanejo žrtve kaznivih dejanj. Sprejeta je bila zakonodaja EU za zagotovitev osnovnih pravic vsem žrtvam vseh kaznivih dejanj, ne glede na to, kje v EU je kaznivo dejanje storjeno ali kje teče kazenski postopek. Državljan EU imajo zdaj tudi **boljši dostop do pravnega varstva**, saj sta Parlament in Svet sprejela zakonodajo o domnevi nedolžnosti, jamstvih za otroke in pravni pomoči v kazenskem postopku. Komisija bo še naprej spremljala razmere, da bi zagotavljala pravilno izvajanje predpisov EU, zlasti direktive

¹⁰³ Direktiva (EU) 2015/637 o ukrepih za usklajevanje in sodelovanje, potrebnih za lažje zagotavljanje konzularne zaščite državljanom Unije brez predstavništva v tretjih državah in o razveljavitvi Sklepa 95/553/ES (UL L 106, 24.4.2015, str. 1–13).

¹⁰⁴ V praksi je izdaja potne listine za vrnitev najpogostejša oblika pomoči, ki jo države članice nudijo državljanom držav EU brez predstavništva (več kot 60 % vseh primerov).

¹⁰⁵ Sklep predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta dne 25. junija 1996 (UL L 168, 6.7.1996, str. 4–11).

¹⁰⁶ Tudi zaradi začetka veljavnosti člena 23(2) PDEU in Direktive 2015/637/EU.

¹⁰⁷ Pravila EU o konzularni zaščiti (člen 20(2)(c) in člen 23 PDEU ter Direktiva (EU) 2015/637) se uporabljajo samo zunaj EU.

iz leta 2012 o pravicah žrtev¹⁰⁸ in direktive iz leta 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi¹⁰⁹, tako da lahko žrtve v praksi v celoti uveljavljajo svoje pravice.

Kar zadeva nasilje nad ženskami, skoraj vsi Evropejci (96 %) menijo, da je nasilje v družini nad ženskami nesprejemljivo¹¹⁰, vendar je še vedno močno razširjeno. Komisija je pričela leto ciljno usmerjenih ukrepov, da bi še poglobila svojo zavezanost izkoreninjenju vseh oblik nasilja nad ženskami in deklicami ter zmanjšanju neenakosti spolov¹¹¹. Njen cilj je združiti vsa prizadevanja po vsej EU in vključiti vse zainteresirane strani – države članice, zadevne strokovnjake in nevladne organizacije – v skupni boj proti nasilju nad ženskami. Komisija si prizadeva tudi za pristop Unije h Konvenciji Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija).

1.10.2. Spodbujanje enakosti in nediskriminacije

Kljub prizadevanjem za odpravo diskriminacije je od leta 2012 znatno naraslo število Evropejcev, ki pravijo, da so izkusili neko obliko diskriminacije ali nadlegovanja¹¹². Za zapolnitev vrzeli v zaščiti pred diskriminacijo, tudi na podlagi starosti, vere ali prepričanja, invalidnosti ali spolne usmerjenosti, in za zagotovitev enakih pogojev v smislu enakosti v vsej Uniji je bistveno zaključiti pogajanja o predlagani horizontalni protidiskriminacijski direktivi¹¹³.

Zaradi dela na vseh ravneh so politike EU o **enakosti spolov** pripomogle k spremembi življenja številnih evropskih državljanov na bolje¹¹⁴. Kljub temu je nekatera področja mogoče še izboljšati, na primer področje plač. Dokument Strateško sodelovanje za enakost spolov za obdobje 2016–2019, sprejet decembra 2015, zagotavlja celovit pregled prizadevanj vseh za krepitev enakosti med ženskami in moškimi¹¹⁵. Komisija tudi vsako leto močno poudarja, da je treba razlike med spoloma obravnavati v evropskem semestru¹¹⁶. Tudi skladi EU imajo ključno vlogo. Ocenjuje se, da bo v obdobju 2014–2020 približno 5,85 milijarde EUR porabljenih za ukrepe za spodbujanje enakosti spolov.

Komisija se je v Delovnem programu za leto 2017 zavezala¹¹⁷, da bo pripravila predlog za steber socialnih pravic in predstavila pobude v zvezi s tem, kot je pobuda za obravnavo izzivov usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja, s katerimi se spoprijemajo delovno aktivne družine¹¹⁸.

¹⁰⁸ Direktiva 2012/29/EU o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ (UL L 315, 14.11.2012, str. 57–73).

¹⁰⁹ Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ (UL L 101, 15.4.2011, str. 1–11).

¹¹⁰ Posebni Eurobarometer 449 – Nasilje na podlagi spola – november 2016.

¹¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-16-3945_sl.htm.

¹¹² Posebni Eurobarometer 437 – Diskriminacija v EU v letu 2015 – oktober 2015.

¹¹³ COM(2008) 426 final.

¹¹⁴ Evropejci to močno podpirajo. Po mnenju 76 % Evropejcev bi morale biti odpravljanje razlik med spoloma prednostna naloga – Posebni Eurobarometer 428 – Enakost spolov – marec 2015.

¹¹⁵ SWD(2015) 278 final.

¹¹⁶ V nedavno sprejetem letnem pregledu rasti je velika pozornost posvečena razlikam pri zaposlovanju in v plači med spoloma, ta vprašanja pa so bila tudi močno prisotna v poročilih in priporočilih za posamezne države članice v okviru evropskega semestra za to leto.

¹¹⁷ COM(2016) 710 final.

¹¹⁸ Starševstvo še vedno veliko močnejše vpliva na zaposlovanje žensk kot na zaposlovanje moških, pri čemer so številne ženske, zlasti matere, zaposlene na delovnih mestih pod njihovo stopnjo znanja in spretnosti ali sploh

Spodbujanje **enakosti in nediskriminacije za lezbijke, geje ter biseksualne, transseksualne in/ali interseksualne osebe (LGBTI)** je še eno področje, na katerem je Komisija zavezana ukrepanju¹¹⁹. Za spodbujanje enakosti oseb iz skupine LGBTI v Evropi je predložila seznam ukrepov, ki naj bi se izvedli v letih 2016–2019 na vseh področjih politike, ki so pomembna za osebe iz te skupine: nediskriminacija, izobraževanje, zaposlovanje, zdravje, azil, sovražni govor/kazniva dejanja iz sovraštva, širitev in zunanja politika.

Komisija tudi ponovno poziva k zavezi za izboljšanje ekonomskega in socialnega **vklučevanja Romov** v EU. Evropska komisija v okviru dialoga Evropa 2020¹²⁰ poudarja, da si je treba še naprej prizadevati za vključenost Romov ter da imajo evropske institucije in vse države članice pri doseganju tega skupno odgovornost¹²¹.

Večina Evropejcev za obliko diskriminacije šteje tudi to, da imajo invalidi in starejši slab dostop do blaga in storitev ali ga sploh nimajo¹²². V svetu, ki postaja vsak dan bolj digitaliziran¹²³, je spodbujanje **povezljivosti** za vse državljane EU ključna prednostna naloga za Komisijo v okviru digitalne agende 2020 in strategije za enotni digitalni trg. Pomembno je, da so spletne storitve za državljane samodejno opremljene z varovali za državljane EU v ranljivih položajih¹²⁴.

Prednostne naloge za obdobje 2017–19: krepitev varnosti in spodbujanje enakosti

Komisija bo:

1. v prvem četrtletju leta 2017 dokončala študijo o možnosti politike EU za izboljšanje varnosti **osebnih izkaznic in dokumentov za prebivanje** državljanov EU, ki prebivajo v drugi državi članici, ter njihovih družinskih članov¹²⁵. Komisija bo ocenila naslednje korake, možnosti in njihove vplive glede na morebitno zakonodajno pobudo do konca leta 2017;
2. v letu 2017 ocenila možnosti za posodobitev pravil o **potnih listinah za vrnitev za državljane držav EU brez predstavništva**, vključno z varnostnimi elementi enotne oblike EU, da bi lahko državljani učinkovito uveljavljali pravico do konzularne zaščite;

niso zaposlene. Glede na statistične podatke Eurostata je udeležba žensk na trgu dela leta 2014 znašala 63,5 %, kar je 11,5 % manj od cilja iz strategije Evropa 2020 za skupno stopnjo zaposlenosti, ki znaša 75 % za moške in za ženske.

¹¹⁹ Podatki o pomanjkljivi družbeni sprejemljivosti te skupine so zaskrbljujoči (65 % anketirancev bi brez težav sprejelo (54 % bi to ustrezalo, 11 % jih je do tega ravnodušnih) izvolitev geja, lezbijke ali biseksualne osebe na najvišji politični položaj; 21 % jih je navedlo, da bi jim bilo nelagodno), http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/thematic_factsheet_lgbt_en.pdf.

¹²⁰ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

¹²¹ V poročilu Komisije o oceni izvajanja Okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov in priporočila Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah za leto 2016 so navedene njene prednostne naloge glede ukrepov na tem področju, ki vključuje ukrepe za zagotovitev izvajanja protidiskriminacijske zakonodaje, podporo prizadevanjem držav članic za vključevanje Romov ter spodbujanje sodelovanja in dialoga na evropski ravni z vsemi zainteresiranimi stranmi.

¹²² Posebno poročilo Eurobarometra – Diskriminacija v EU v letu 2012.

¹²³ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.

¹²⁴ „Future-proofing e-Government for a Digital Single Market, Final insight report“: junij 2015, str. 65. Glede dostopnosti spletnih mest in mobilnih aplikacij organov javnega sektorja glej tudi: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/web-accessibility>.

¹²⁵ COM(2016) 790 final.

3. v letu 2017 izvedla **kampanjo o nasilju nad ženskami** in dejavno podprla pristop Unije k **Istanbulski konvenciji** skupaj z državami članicami ter predložila predloge za obravnavanje izzivov **usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja**, s katerimi se spoprijemajo delovno aktivne družine;
4. sprejela ukrepe za izboljšanje družbenega sprejemanja **oseb iz skupine LGBTI** v vsej EU z izvajanjem seznama ukrepov za spodbujanje enakosti teh oseb in dejavno podprla sklenitev pogajanj o predlagani horizontalni **protidiskriminacijski direktivi**¹²⁶.

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

Komisija je to poročilo pripravila na podlagi izkušenj in mnenj evropskih državljanov, kot so jih ti navedli v obširnih posvetovanjih, s katerimi si je pomagala pri njegovem oblikovanju, ter je prisluhnila njihovim potrebam in težavam, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju pri uveljavljanju svojih pravic, ki jih imajo kot državljani EU. Na tej podlagi je pripravila svoje prednostne naloge za obdobje 2017–2019, da bi nadalje zagotovila, da bodo lahko državljani v celoti uveljavljali svoje pravice EU in praktične koristi, ki jih omogoča EU.

Državljska zavest in demokratična udeležba državljanov Unije sta bistveni, zlasti pred naslednjimi evropskimi volitvami. Komisija meni, da bi bilo treba sprejeti nadaljnje ukrepe za poglobitev demokratičnega življenja v Uniji.

Delo Komisije v zvezi z državljanstvom EU bo še naprej osredotočeno na ključna področja, ki najbolj neposredno vplivajo na blaginjo evropskih državljanov:

- njihovo opolnomočenje z informacijami, nasveti in demokratično udeležbo;
- njihova zaščita, zagotavljanje enake obravnave v EU in neposredne podpore ter
- poenostavitev njihovega vsakdanjega življenja z zagotavljanjem preprostega spletnega dostopa do informacij, pomoči, služb za reševanje težav in spletnih postopkov, skrajšanje upravnih postopkov, njihova zaščita kot potrošnikov, delavcev in študentov ter odpravljanje ovir za izkoriščanje njihovih pravic.

Oblikovanje in priprava te agende ni zgolj naloga Komisije, temveč so za to potrebna skupna prizadevanja Unije kot celote.

Komisija je v celoti zavezana, da državljanstvo EU uresničuje v praksi, in da bi to dosegla, bo sodelovala z drugimi institucijami EU, državami članicami, lokalnimi in regionalnimi organi, civilno družbo in, najpomembneje, državljani samimi.

¹²⁶ Glej politične smernice predsednika Junckerja.

PRILOGA

Nadaljnje ukrepanje na podlagi poročila o državljanstvu EU iz leta 2013: napredek pri izvajanju dvanajstih ukrepov

Komisija je v poročilu o državljanstvu EU iz leta 2013 določila dvanajst ukrepov za izboljšanje življenja državljanov EU in nadaljnje odpravljanje ovir na poti pri uveljavljanju njihovih pravic EU. V tej prilogi so predstavljeni glavni ukrepi Komisije za uresničevanje njenih zavez iz leta 2013.

Ukrep 1: Sprememba uredbe o koordinaciji sistemov socialne varnosti, da bi državljanom olajšali iskanje zaposlitve v drugi državi EU

S pravili EU o koordinaciji sistemov socialne varnosti se ščitijo pravice socialne varnosti državljanov, ko se preselijo v drugo državo članico. Pravila, na primer, zagotavljajo, da je lahko posameznik zavarovan samo v eni državi, da se lahko obdobja zavarovanja prištejejo obdobjem zavarovanja v drugi državi in da se lahko prejemki izplačajo v drugi državi EU.

Komisija je potem, ko je z dvema posvetovanjema (od decembra 2012 do marca 2013 ter od julija do oktobra 2015) pridobila mnenja javnosti, 13. decembra 2016 predlagala spremembo uredb o koordinaciji sistemov socialne varnosti¹²⁷, da bi zagotovila nadaljnjo ustreznost, jasnost in pravičnost teh pravil ter da bi ta pravila prispevala k oblikovanju bolj razvitega, bolje delujočega in bolj pravičnega evropskega trga delovne sile. Sprememba bo državam članicam omogočila boljše preprečevanje goljufij in zlorab ter boj proti njim, hkrati pa zagotovila, da prosto gibanje delavcev ni ovirano. Pri tem je ta pobuda namenjena lažjemu uveljavljanju pravice državljanov do prostega gibanja, s tem da zagotavlja, da je koordinacija sistemov socialne varnosti učinkovita in uspešna.

S spremembo bodo posodobljena pravila o koordinaciji v zvezi z nadomestili za brezposelnost, dolgotrajno oskrbo, dostopom do socialnih prejemkov za ekonomsko neaktivne državljane in napotitvijo delavcev. V skladu s predlogom lahko iskalci zaposlitve svoja nadomestila za brezposelnost prenesejo v drugo državo članico za najmanj 6 mesecev; sedanj to obdobje znaša 3 mesece. Tako bodo imeli boljše možnosti, da najdejo delo, in to bo pripomoglo k odpravljanju brezposelnosti in neusklajenosti med ponudbo znanj in spretnosti in povpraševanjem po njih v vsej EU. To novo pravilo bo združeno z okrepljenim mehanizmom za sodelovanje v podporo iskalcem zaposlitve pri iskanju dela, s čimer se bo povečala verjetnost njihove ponovne vključitve na trg dela.

Ukrep 2: Pomoč mladim državljanom EU pri razvijanju njihovih znanj in spretnosti ter vstopu na trg dela z razvojem kakovostnega okvira za pripravništva

¹²⁷ Uredba (ES) št. 883/2004 z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 166, 30.4.2004, str. 1–123) in Uredba (ES) št. 987/2009 z dne 16. septembra 2009 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 883/2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 284, 31.10.2009, str. 1–42); COM(2016) 815 final.

Svet je marca 2014 na predlog Komisije sprejel okvir za kakovost pripravništva¹²⁸, da bi lahko pripravniki pridobili visokokakovostne delovne izkušnje v varnih in poštenih razmerah ter povečali svoje možnosti, da najdejo kakovostno zaposlitev. Komisija se je posvetovala s širokim krogom deležnikov, vključno z malimi podjetji, da bi zagotovila, da okvir ne bi bil niti preveč zavezujoč niti preveč obremenjujoč. Okvir povečuje preglednost v zvezi s pogoji pripravništva, npr. z zahtevo, da pripravništvo temelji na pisni pogodbi o pripravništvu. Komisija spremlja izvajanje okvira v vseh državah članicah.

Poleg tega je Komisija vzpostavila spletno mesto programa „Tvoja prva zaposlitev EURES“ v podporo mladim državljanom EU, ki razvijajo svoja znanja in spretnosti ter vstopajo na trg delovne sile. V prvi fazi izvajanja bi se morala s tem programom izboljšati čezmejna mobilnost za 5 000 mladih¹²⁹. To spletno mesto bo mladim med 18. in 35. letom iz Evropskega gospodarskega prostora pomagalo pri iskanju zaposlitve, pripravništva ali vajeništva v drugi državi. Tudi delodajalci lahko najdejo primerne kandidate v drugi državi EU za delovna mesta, ki jih je težko zapolniti.

Ukrep 3: Prizadevanje za rešitve za odpravo ovir, s katerimi se srečujejo državljani EU in njihovi družinski člani, ki živijo v drugi državi članici EU, v zvezi z osebnimi dokumenti in dokumenti za prebivanje, ki jih izdajo države članice

Komisija je konec leta 2015 začela celovito študijo o osebnih izkaznicah in dokumentih za prebivanje, ki jih izdajajo države članice svojim državljanom, mobilnim državljanom EU in njihovim družinskim članom, ki prebivajo na njihovem ozemlju¹³⁰.

Komisija je 8. decembra 2016 sprejela akcijski načrt o varnosti dokumentov, v katerem bodo določeni posebni ukrepi za izboljšanje varnosti potnih listin, vključno z nacionalnimi osebnimi izkaznicami, ki jih izdajajo države članice, in dokumenti za prebivanje za državljane EU, ki prebivajo v drugi državi članici, in njihove družinske člane¹³¹.

Ukrep 4: Spodbujanje dobre prakse pri čezmejnem obdavčevanju in zagotavljanje pravilne uporabe prava EU, da bi evropskim državljanom, ki se preselijo v tujino ali v njej delajo, olajšali spopadanje z različnimi sklopi davčnih pravil

Komisija je za to, da bi ugotovila, kakšne morebitne davčne težave imajo državljani EU, ki se preselijo v tujino ali v njej delajo, začela izvajati študiji, da bi proučila obstoječe čezmejne upravne prakse držav članic¹³² in to, ali in v kakšni meri imajo davkoplačevalci, ki delajo v tujini, višje stroške z izpolnjevanjem davčnih obveznosti kot davkoplačevalci, ki delajo v eni sami državi članici¹³³. Poleg tega je Komisija ustanovila skupino strokovnjakov iz zasebnega sektorja za proučitev težav s čezmejnimi osebnimi davki in davki na dediščino ter določitev

¹²⁸ Priporočila Sveta z dne 10. marca 2014 o okviru za kakovost pripravništva (UL C 88, 27.3.2014, str. 1–4).

¹²⁹ <http://euxtra.com/en/2012/05/22/your-first-eures-job/>.

¹³⁰ Študija v podporo pripravi ocene učinka političnih pobud EU v zvezi z dokumenti o stalnem bivališču in osebnimi dokumenti za olajšanje uveljavljanja pravice do prostega gibanja.

¹³¹ COM(2016) 790 final.

¹³² http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_cross_border_tx_obstacles_final_report.pdf.

¹³³ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_compliance_cts_final_report.pdf.

možnih rešitev. Skupina je svoje ugotovitve objavila v dveh poročilih¹³⁴. Kot glavne težave v čezmejnih primerih je izpostavila dvojno obdavčenje, upravno zapletenost sodelovanja z dvema ali več davčnimi organi, težave pri pridobivanju zadostnih informacij od različnih udeleženih davčnih organov in diskriminacijo. Komisija lahko in bo še naprej začejala sodne postopke za reševanje težav v zvezi z davčno diskriminacijo. Spodbujala bo pragmatične načine za reševanje teh težav, tudi s spodbujanjem uporabe obstoječih orodij za reševanje težav na notranjem trgu, kot je SOLVIT, s spodbujanjem širšega sprejemanja najboljših čezmejnih davčnih praks in boljšega sodelovanja med davčnimi upravami in davkoplačevalci, zlasti da se davkoplačevalcem zagotovijo zadostne informacije o njihovih pravicah in obveznostih.

Ukrep 5: Vzpostavitev „informacijske platforme za vozila“, da bi se olajšalo priznavanje potrdil o opravljenem tehničnem pregledu, s čimer bi lahko državljani lažje in varneje potovali v drugo državo članico EU

Direktiva 2014/45/EU o rednih tehničnih pregledih motornih vozil in njihovih priklopnih vozil je začela veljati 3. aprila 2014¹³⁵. V okviru „svežnja o tehnični brezhibnosti“ sta bili sprejeti še dve direktivi, tj. Direktiva 2014/46/EU o dokumentih za registracijo vozil, na podlagi katere je treba podatke o registriranih vozilih hraniti v elektronskem registru, uporaba vozila, ki pomeni takojšnje tveganje za varnost v cestnem prometu, pa se začasno prepove; in Direktiva 2014/47/EU o cestnem pregledu tehnične brezhibnosti gospodarskih vozil, ki uvaja profil tveganja prevoznikov, bolje ureja cestne preglede (izključuje tudi vsakršno diskriminacijo na podlagi državljanstva voznika ali države registracije vozila) in vključuje cestne preglede pritrjenosti tovara.

Ukrep 6: Lajšanje mobilnosti invalidov znotraj EU z razvojem vzajemno priznane evropske kartice ugodnosti za invalide v letu 2014 za zagotovitev enakovrednega dostopa do nekaterih posebnih ugodnosti znotraj EU (predvsem na področju prometa, turizma, kulture in prostega časa)

Stopnja zaposlenosti invalidov je nizka (trenutno približno 48 %) in tretjini invalidov grozi revščina. Invalidi imajo tudi praktične težave pri potovanju v drugo državo EU, ker na primer njihove kartice za invalide ali status niso vedno priznani. Komisija je zato spodbudila projekt evropske kartice ugodnosti za invalide, da bi podprla vzajemno priznavanje statusa invalidnosti. Akademska mreža evropskih strokovnjakov s področja invalidnosti je v posebni študiji (leto 2010) predstavila raznolikost ugodnosti, ki jih države članice zagotavljajo glede na različna merila upravičenosti.

Komisija je državam članicam v prvi fazi dala na voljo 1,5 milijona EUR in leta 2015 objavila razpis za projekte, da bi omogočila vzpostavitev vzajemno priznane evropske kartice ugodnosti za invalide in s tem povezanih ugodnosti¹³⁶. Poleg tega petnajstim sodelujočim

¹³⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/individuals/expert_group/index_en.htm.

¹³⁵ Direktiva 2014/45/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o rednih tehničnih pregledih motornih vozil in njihovih priklopnih vozil ter razveljavitvi Direktive 2009/40/ES (UL L 127, 29.4.2014, str. 51–128).

¹³⁶ Razpis VP/2015/012 za zbiranje predlogov za podporo nacionalnim projektom v zvezi z vzajemno priznано evropsko kartico ugodnosti za invalide in s tem povezanimi ugodnostmi. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629>.

državam članicam zagotavlja finančno podporo in je začela izvajati različne faze kartice. Za projekt se je prijavilo osem držav, ki so bile tudi izbrane, in sicer Belgija, Ciper, Estonija, Finska, Italija, Malta, Slovenija in Romunija. Projekt se je začel izvajati februarja 2016 in bo trajal 18 mesecev.

Evropska kartica ugodnosti za invalide, ki bo enotne oblike, bo zagotavljala enak dostop do nekaterih posebnih ugodnosti, zlasti na področju kulture, prostega časa, športa in prevoza. Kartico bodo države EU, ki sodelujejo v sistemu, prostovoljno vzajemno priznavale. Kartica ne spreminja nacionalnih meril ali pravil upravičenosti. Države članice ohranijo pravico do odločanja, kdo je upravičen do kartice, pri čemer uporabijo nacionalno opredelitev invalidnosti, in do določitve postopka izdaje.

Ukrep 7: Predložitev svežnja pravnih instrumentov za nadaljnjo krepitev postopkovnih pravic za državljane, ko so osumljeni ali obtoženi v kazenskih postopkih, ob upoštevanju posebnega položaja otrok in ranljivih državljanov

Komisija je 27. novembra 2013 sprejela sveženj petih ukrepov za nadaljnjo krepitev procesnih jamstev za državljane v kazenskih postopkih. Leta 2016 so bile sprejete tri direktive, ki jih je predlagala Komisija:

- direktiva o domnevi nedolžnosti določa skupne standarde tega načela in pravico biti navzoč na sojenju;¹³⁷
- direktiva o posebnih procesnih jamstvih za otroke v kazenskem postopku bo znatno izboljšala evropske standarde glede pravnega varstva za mladoletnike;¹³⁸
- direktiva o brezplačni pravni pomoči bo zagotovila, da bo pravica do dostopa do odvetnika učinkovita pravica tudi za tiste, ki si odvetnika ne morejo privoščiti, zlasti v začetnih fazah postopka, ko so osumljenci zaslišani na policiji¹³⁹.

Izvajanje v državah članicah poteka.

Komisija je sprejela tudi dve priporočili o posebnih jamstvih za ranljive osumljence v kazenskih postopkih (2013/C 738/02) in o brezplačni pravni pomoči v kazenskih postopkih (2013/C 378/03).

Ukrep 8: Sprememba evropskega postopka v sporih majhne vrednosti za lažje reševanje sporov pri nakupovanju v drugi državi EU

Komisija je novembra 2013 predlagala izboljšanje evropskega postopka v sporih majhne vrednosti, da bi bolje zaščitila in obveščala državljane EU, ki imajo še vedno težave pri spletnem nakupovanju¹⁴⁰.

¹³⁷ Direktiva (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku, (UL L 65, 11.3.2016, str. 1–11), ki je začela veljati 31. marca 2016.

¹³⁸ Direktiva (EU) 2016/800 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku (UL L 132, 21.5.2016, str. 1–20), ki je začela veljati 10. junija 2016.

¹³⁹ Direktiva (EU) 2016/1919 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o brezplačni pravni pomoči za osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku ter za zahtevane osebe v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje (UL L 297, 4.11.2016, str. 1–8), ki je začela veljati 24. novembra 2016.

Z novo uredbo, ki je bila sprejeta konec leta 2015 in bo začela veljati julija 2017¹⁴¹, se razširja področje uporabe evropskega postopka v sporih majhne vrednosti na zahteve v vrednosti do 5 000 EUR. S temi in drugimi spremembami bo postal evropski postopek v sporih majhne vrednosti hitrejši in cenejši orodje za uveljavljanje pravic potrošnikov in čezmejno izterjavo dolga.

Ukrep 9: Razvoj modela za spletni prikaz ključnih zahtev za zagotovitev jasnejših in lažje primerljivih informacij o digitalnih izdelkih ter začetek posebne kampanje ozaveščanja o pravicah potrošnikov v vsej EU

Komisija je s kampanjo ozaveščanja o pravicah potrošnikov¹⁴² potrošnike obveščala o njihovih pravicah v skladu s potrošniškim pravom EU in o tem, kje lahko dobijo več informacij, nasvetov ali pomoči v primeru vprašanj ali težav (portal Tvoja Evropa¹⁴³, mreža EPC itd.). Cilj kampanje, ki je potekala od pomladi 2014 do marca 2016, je bil povečati splošno znanje potrošnikov o njihovih vseevropskih pravicah potrošnikov. Temu so posebej posvečene direktiva o pravicah potrošnikov¹⁴⁴, direktiva o nepoštenih poslovnih praksah¹⁴⁵, direktiva o nedovoljenih pogojih v pogodbah¹⁴⁶ ter direktiva o prodaji potrošniškega blaga in z njim povezanimi garancijami¹⁴⁷.

Ukrep 10: Sprejemanje ukrepov, da se lokalnim upravam zagotovijo orodja, da bodo v celoti razumele pravice državljanov EU do prostega gibanja

Komisija uvaja orodje za e-usposabljanje o pravicah EU do prostega gibanja. To orodje, ki je bilo razvito v sodelovanju z državami članicami, bo na voljo v vseh jezikih EU. Javnim uslužbencem, ki imajo ključno vlogo pri uveljavljanju pravic državljanov EU do prostega gibanja, zlasti uslužbencem lokalnih uprav, bo pomagala bolje razumeti pravice in obveznosti v zvezi s pravicami državljanov EU do prostega gibanja ter s tem izboljšati uporabo pravil EU v praksi. S to boljšo uporabo bi se morale zmanjšati težave, ki jih imajo državljani EU in njihove družine pri selitvi v drugo državo EU v povezavi s svojimi pravicami do prebivanja, prejemi socialnega varstva, diskriminacijo, dostopom do izobraževanja itd.

Lokalne uprave bodo lahko pridobile in preskusile znanje o pravicah in postopkih, določenih v pravu EU o prostem gibanju, vključno z Direktivo 2004/38/ES. Države članice lahko dodajo

¹⁴⁰ Rezultati javnega posvetovanja o državljanstvu EU iz leta 2012 kažejo, da ima eden od štirih udeležencev posvetovanja težave pri spletnem nakupovanju.

¹⁴¹ Uredba (EU) 2015/2421 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2015 o spremembi Uredbe (ES) št. 861/2007 o uvedbi evropskega postopka v sporih majhne vrednosti in Uredbe (ES) št. 1896/2006 o uvedbi postopka za evropski plačilni nalog je bila objavljena v Uradnem listu 24. decembra 2015 (UL L 341, 24.12.2015, str. 1–13).

¹⁴² http://ec.europa.eu/justice/newsroom/consumer-marketing/events/140317_en.htm.

¹⁴³ http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/index_sl.htm.

¹⁴⁴ Direktiva 2011/83/EU z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov (UL L 304, 22.11.2011, str. 64–88).

¹⁴⁵ Direktiva 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu (UL L 149, 11.6.2005, str. 22–35).

¹⁴⁶ Direktiva 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL L 95, 21.4.1993, str. 29–34).

¹⁴⁷ Direktiva 1999/44/ES z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij (UL L 171, 7.7.1999, str. 12–16).

informacije o prenosu pravil v nacionalno zakonodajo in o njihovem izvajanju, za katere menijo, da so pomembne.

Ukrep 11: Zagotovitev uporabniku prijaznih navodil na osrednjem spletnem mestu Europa, s katerimi bodo državljani jasneje in preprosteje vedeli, na koga se lahko obrnejo, če se želijo pritožiti zaradi nespoštovanja njihovih pravic

Komisija je na svojem spletnem mestu Europa uvedla spletno orodje¹⁴⁸, da bi državljane napotila na najustreznejšo službo, ki jim lahko pomaga rešiti težavo. Ta je lahko na ravni EU (službe EU za pomoč ali institucije) ali na nacionalni ali lokalni ravni¹⁴⁹.

Novo orodje je zdaj vzpostavljeno, da bi se odzvali na konkretne potrebe ali vprašanja državljanov. Državljan lahko, na primer, prejmejo navodila o tem, kako javni organ v drugi državi EU pripraviti do spoštovanja njihovih pravic EU, pravic socialne varnosti (vključno z družinskimi prejemki, nujno zdravstveno oskrbo, pokojninami) in pravic v zvezi s prebivanjem, o priznavanju njihovih poklicnih kvalifikacij, registraciji vozil in zamenjavi vozniškega dovoljenja. Državljan lahko tudi dobijo informacije o svojih pravicah potrošnikov¹⁵⁰, o pomoči v primeru diskriminacije, o tem, kako se lahko pritožijo v primeru nepoštenih obravnave s strani organa EU, kako prijaviti kršenje zakonodaje EU s strani nacionalnih organov ali dobiti konzularno pomoč zunaj EU v državi, v kateri njihova država nima diplomatskega predstavništva¹⁵¹. Leta 2015 je imelo spletno mesto 11 079 obiskovalcev, kar je bilo 86,6-odstotno povečanje glede na predhodno leto.

Komisija že zagotavlja večjezične uporabnikom prijazne informacije o pravicah državljanov EU¹⁵² ter si prizadeva, da bi bilo informacije na njenih spletnih straneh lažje najti in da bi državljanom pomagala bolje razumeti, kaj počne. Trenutno izvaja program digitalne preobrazbe¹⁵³, katerega namen je predstaviti ustrezne informacije na uporabniku prijazen način.

Ukrep 12(1): Spodbujanje ozaveščenosti državljanov EU o pravicah, ki jih prinaša državljanstvo EU, zlasti volilnih pravicah, z izdajo priročnika, v katerem so jasno in preprosto predstavljene pravice EU, maja 2014 na dan Evrope

¹⁴⁸ http://ec.europa.eu/your-rights/help/individuals/index_sl.htm.

¹⁴⁹ Ena od možnosti, ki jih imajo državljani za reševanje težav, so učinkovita mediacija ali drugi alternativni načini reševanja sporov. Direktiva o mediaciji zagotavlja okvir EU, ki državljanom EU omogoča, da v celoti izkoristijo mediacijo kot način reševanja sporov, naj gre za spore na področju gospodarskega ali družinskega prava (Direktiva 2008/52/ES z dne 21. maja 2008 o nekaterih vidikih mediacije v civilnih in gospodarskih zadevah (UL L 136, 24.5.2008, str. 3–8). Komisija je leta 2016 sprejela poročilo o uporabi te direktive (COM(2016) 542 final).

¹⁵⁰ Kupovanje blaga/storitev v državi, kjer državljani živijo, kupovanje blaga/storitev v drugi državi EU, izvensodna pritožba pri banki, zavarovalnici, investicijskem skladu itd., izvajanje/prejemanje plačil v tujini v EU ali izvensodni spori glede blaga, kupljenega prek spleta.

¹⁵¹ Če je, na primer, potni list izgubljen ali ukraden ali v primeru hude nesreče, bolezni ali smrti ali nasilnega kazniviga dejanja, odvzema prostosti ali pridržanja, pomoči v nujnih primerih/repatriacije.

¹⁵² http://europa.eu/youreurope/citizens/index_sl.htm.

¹⁵³ http://ec.europa.eu/ipg/basics/web_rationalisation/index_en.htm. Ta program bo izveden postopno do konca leta 2017.

Komisija je leta 2014 izdala priročnik „Ali ste vedeli? 10 pravic EU na kratko“¹⁵⁴ in novo posodobljeno različico knjižice „Tvoja Evropa, tvoje pravice“ v vseh uradnih jezikih EU, da bi povečala znanje in ozaveščenost državljanov o pravicah, ki jih imajo kot državljani EU¹⁵⁵. Ti publikaciji sta bili razposlani širokemu krogu ljudi, tudi prek predstavništev Komisije in informacijskih središč Europe Direct. Na uporabniku prijazen način pojasnjujeta nekatere posebne pravice državljanov EU, kot je možnost vračila po spletu naročenega blaga z napako, izkoriščanja nizkih stroškov gostovanja ali pridobitve nadomestila za odpovedane lete. Predstavljeni so primeri iz resničnega življenja, vključno z udeležbo na evropskih in lokalnih volitvah, primeri, ko državljani izražajo svoja stališča ter uveljavljajo pravico do prostega gibanja, pravico do potrebne zdravstvene oskrbe v kateri koli državi EU, ter pravicami potrošnikov in pravico do potovanja. Pojasnjujeta tudi, kako vzpostaviti stik z EU v lastnem jeziku ter pridobiti informacije in pomoč v zvezi s pravicami EU.

Ukrep 12(2): Predlaganje konstruktivnih načinov, kako zagotoviti polno udeležbo državljanov EU, ki prebivajo v drugi državi EU, v demokratičnem življenju EU z ohranjanjem njihove pravice, da volijo na nacionalnih volitvah v svoji državi izvora

Pet držav članic (Danska, Irska, Ciper, Malta in Združeno kraljestvo) ima trenutno vzpostavljena pravila, v skladu s katerimi lahko državljani izgubijo svoje pravice do glasovanja na nacionalnih volitvah samo zato, ker so izkoristili svojo pravico do prostega gibanja v EU. Države članice so sicer v skladu s pogodbama EU pristojne, da same določijo, kdo je upravičen do pravice voliti na nacionalnih volitvah, vendar lahko prakse, zaradi katerih se volilna pravica odvzame, negativno vplivajo na pravico EU do prostega gibanja.

Komisija je 29. januarja 2014 sprejela priporočilo¹⁵⁶, s katerim je zadevne države članice pozvala, naj svojim državljanom, ki izkoriščajo pravico do prostega gibanja, omogočijo, da obdržijo pravico voliti na nacionalnih volitvah, če pokažejo neprekinjeno zanimanje za politično življenje v svoji državi, vključno z zahtevo, da ostanejo vpisani v volilni imenik. Komisija je priporočila tudi, naj navedene države članice državljane pravočasno in ustrezno obveščajo o pogojih in praktičnih ureditvah za ohranitev pravice do glasovanja na nacionalnih volitvah. Razmere v teh državah članicah spremlja še naprej.

Ukrep 12(3): Proučitev načinov, kako okrepiti in razviti evropski javni prostor

Komisija financira in sofinancira ustvarjanje ali razširjanje večpredstavnostnih (radio, TV, internet itd.) izdelkov prek evropskih medijev – pri čemer v celoti upošteva uredniško neodvisnost izdajateljev radijskih in televizijskih programov – v partnerstvu z izdajatelji radijskih in televizijskih programov, kot je Euronews, v več jezikih. Ustvarja in izdaja tudi evropske programe v šestih različnih jezikih ter financira revije z evropskimi temami.

¹⁵⁴ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/10_eu_rights_en.pdf.

¹⁵⁵ <http://bookshop.europa.eu/sl/your-europe-your-rights-pbKM0214968/>.

¹⁵⁶ Obravnavanje posledic izgube volilne pravice državljanov Unije, ki uresničujejo pravico do prostega gibanja (COM(2014) 391 final).